

Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus

§ 1. Perekonnaseaduse muutmine

Perekonnaseaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 1 lõikes 1 asendatakse sõnad „mehe ja naise“ sõnadega „kahe füüsilise isiku“;
- 2) paragrahvi 2 lõige 1 punkti 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt „2) vennad ja õed ning poolvennad ja poolõed.“;
- 3) paragrahvi 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 4. Mitme samaaegse abielu ja registreeritud kooselu keeld
Abielu ei või sõlmida isikute vahel, kellest vähemalt üks on juba abielus või registreeritud kooselus. Esimeses lauses sätestatu ei piira registreeritud elukaaslaste võimalust sõlmida kooseluseaduse § 24 kohaselt omavahel abielu.“;
- 4) paragrahvi 9 lõige 1 punkt 7 tunnistatakse kehtetuks;
- 5) paragrahvi 10 punkt 1 tunnistatakse kehtetuks;
- 6) paragrahvi 11 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„1) on rikutud abiellumise kohta esitatud nõuet, kuid abikaasa kinnitab täisealiseks saades, et ta soovib abielu jätkata;“;
- 7) paragrahvi 12 lõige 1 punktis 1 asendatakse tekstiosa „4, 6 või 7“ tekstiosaga „4 või 6“;
- 8) paragrahvi 14 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;
- 9) paragrahvi 15 lõikes 1 asendatakse sõnad „mees ja naine“ sõnaga „abikaasad“;
- 10) paragrahvi 24 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:
„(1¹) Kui registreeritud elukaaslastel on kehtiv Eestis sõlmitud kooseluleping ning nad sõlmivad omavahel abielu kooseluseaduse § 24 kohaselt, jääb kehtima kooselulepingujärgne varasuhe. Sellisel juhul loetakse nende varasuhte alguseks kooselulepingu sõlmimise hetk.“;
- 11) paragrahvi 27 lõike 2 punktis 2 asendatakse sõna „abiellumist“ sõnadega „varaühisuse varasuhte algust“ ning sõnad „abielu kestel“ sõnadega „varaühisuse varasuhte kestel“;
- 12) paragrahvi 80 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(3) Lapsed, kellel on ühised vanemad, on vennad või õed. Lapsed, kellel on üks ühine vanem, on poolvennad või poolõed.“;
- 13) paragrahvi 81 lõiget 1 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:
„(1¹) Ühe registreeritud elukaaslase sugulased on teise registreeritud elukaaslase hõimlased.“;
- 14) paragrahvi 81 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abielu“ sõnadega „või kooselulepingu“;
- 15) paragrahvi 82 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:
„Lapsel ei või olla rohkem kui kaks vanemat.“;

16) paragrahvi 87 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Isadust ei saa omaks võtta, kui lapse põlvnemine kahest vanemast on seaduses sätestatud korras kindlaks tehtud.“;

17) paragrahvi 94 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Isadust ei saa kohtulikult tuvastada, kui lapse põlvnemine kahest vanemast on seaduses sätestatud korras kindlaks tehtud.“;

18) paragrahvi 98 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Registreeritud elukaaslane on kooselulepingu kehtivuse ajal õigustatud isikute järjestuses võrdsustatud alaealise lapsega. Kui kooselulepingus on kokku lepitud, et registreeritud elukaaslasel on õigus saada ülalpidamist pärast kooselulepingu lõppemist, on registreeritud elukaaslasel õigus saada ülalpidamist enne täisealist last või abielus olevat alaealist last ja ülejäänud sugulasi.“;

19) paragrahvi 111 lõikes 5 asendatakse sõnad „abikaasat ja“ sõnadega „abikaasat või registreeritud elukaaslast ning“;

20) paragrahvi 148 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 148. **Õigus lapsendada**“;

21) paragrahvi 148 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Isik, kes ei ole abielus ega registreeritud kooselus, võib lapse lapsendada ainult üksinda.“;

22) paragrahvi 148 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Registreeritud kooselus olev isik võib lapsendada teise registreeritud elukaaslase lapse käesolevas peatükis ja kooseluseaduse §-s 15 sätestatud korras.“;

23) paragrahvi 149 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

24) paragrahvi 150 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

25) paragrahv 154 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 154. **Abikaasa või registreeritud elukaaslase nõusolek**

(1) Kui abikaasa või registreeritud elukaaslane soovib lapse käesoleva seaduse § 148 lõigete 2 või 2¹ alusel üksinda lapsendada, on selleks vaja teise abikaasa või registreeritud elukaaslase nõusolekut. Kohus võib lapsendaja taotlusel teise abikaasa või registreeritud elukaaslase tahteavalduse asendada, välja arvatud juhul, kui lapsendamine on vastuolus abikaasa või registreeritud elukaaslase ja perekonna õigustatud huvidega.

(2) Abikaasa või registreeritud elukaaslase nõusolekut ei ole vaja, kui ta on kestvalt võimetu tahteavaldust tegema või kui ta on teadmata kadunud.“;

26) paragrahvi 155 lõiget 1 täiendatakse pärast sõnu „lapsendaja abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

27) paragrahvi 156 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

28) paragrahvi 157 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 157. Lapsendaja ülalpidamiskohustus

(1) Lapsendaja on kohustatud last ülal pidama alates ajast, mil lapse vanemad on andnud lapsendamiseks vajaliku nõusoleku ja lapsendaja on võtnud lapse enda hooldada. Lapsendaja annab ülalpidamist enne lapse vanemat.

(2) Kui abikaasa soovib lapsendada oma abikaasa last või kui registreeritud elukaaslane soovib lapsendada teise registreeritud elukaaslase last, on abikaasad või registreeritud elukaaslased kohustatud lapsele ühiselt ülalpidamist andma alates ajast, millal lapse vanem on andnud lapsendamiseks nõusoleku ja abikaasad või registreeritud elukaaslased on võtnud lapse enda hooldada. Lapsendamiseks vajaliku nõusoleku saamisest ja lapse enda hooldada võtmisest alates on eelnimetatud isikud ülalpidamiskohustuslaste järjestuses esimesed.“;

29) paragrahvi 161 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Kui üks registreeritud elukaaslane lapsendab teise registreeritud elukaaslase lapse, omandab laps registreeritud elukaaslaste ühise lapse õigusliku staatuse.“;

30) paragrahvi 161 lõiget 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„ (3) Lapse hooldusõigus kuulub lõigetes 1 ja 1¹ nimetatud juhtudel abikaasadele või lapse vanemale ja lapsendajale ühiselt ning käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhtudel lapsendajale ainuisikuliselt.“;

31) paragrahvi 163 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui abikaasa lapsendab oma abikaasa lapse või kui registreeritud elukaaslane lapsendab oma registreeritud elukaaslase lapse, ei lõpe lapse sugulussuhe teise vanema sugulastega, kui see vanem on surnud ja talle kuulus enne surma lapse hooldusõigus.“;

32) paragrahvi 169 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui lapse on lapsendanud abielupaar või registreeritud elukaaslased, võib kehtetuks tunnistada ka lapse ja ühe abikaasa või registreeritud elukaaslase lapsendamissuhte.“;

33) paragrahvi 169 lõige 3 punkti 1 täiendatakse pärast sõnu „teine abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

34) paragrahvi 180 lõige 1 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

35) paragrahvi 203 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“.

§ 2. Abieluvararegistri seaduse muutmine

Abieluvararegistri seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahv 1 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Abieluvararegister on riiklik register, kuhu kantakse andmed abieluvaralepingus või kooselulepingus sisalduvate varaliste õiguste kohta ning andmed muude varaliste õiguste kohta seaduses sätestatud juhtudel. Abieluvararegistri eesmärk on võimaldada saada kolmandatel isikutel teavet abikaasade või registreeritud elukaaslaste vahelise varasuhte ning sellest tulenevate õiguste ja kohustuste kohta. Kui abieluvararegistris puuduvad andmed abikaasade

kohta, siis eeldatakse, et abikaasade varalistele suhetele kohaldatakse varaühisuse varasuhte sätteid.“;

2) paragrahvi 6 lõige 2 teist lauset täiendatakse pärast tekstiosa „Abikaasa,“ tekstiosaga „registreeritud elukaaslase,“;

3) paragrahv 7 lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „abikaasade“ sõnadega „või registreeritud elukaaslaste“;

4) paragrahv 11 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „Abikaasade“ sõnadega „või registreeritud elukaaslaste“;

5) paragrahv 16 lõiget 1 täiendatakse pärast tekstiosa „abieluvaralepinguid,“ tekstiosaga „kooselulepinguid,“;

6) paragrahvi 17 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:
„(2¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud andmed kantakse registrikaardile vastavalt ka kooselulepingu sõlminud registreeritud elukaaslaste kohta. Registrikaardile kantakse andmed varasuhte liigi kohta ka juhul, kui registreeritud elukaaslaste varasuhe oli varaühisus.“;

7) paragrahvi 19 lõiget 1¹ täiendatakse kolmanda lausega järgmises sõnastuses:
„Kande kooselulepinguga seotud varalise kokkuleppe kohta teeb notar kooselulepingu või kooseluseaduse § 16 lõikes 2 nimetatud kokkuleppe alusel.“;

8) paragrahvi 21 lõige 1 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abieluvaraleping“ sõnadega „või kooseluleping“;

9) paragrahvi 21 lõige 1 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) dokumendi või kohtulahendi ärakiri abikaasa või registreeritud elukaaslase surma kohta, kui kanne kustutatakse abielu või kooselulepingu lõppemise tõttu ning dokumendi või kohtulahendi ärakiri abielu lahutamise või kooselulepingu lõpetamise kohta, kui kanne kustutatakse abielulahutuse või kooselulepingu lõpetamise tõttu;“;

10) paragrahvi 21 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Abikaasade või registreeritud elukaaslaste varalistele õigustele välisriigi õiguse kohaldamise kandmisel abieluvararegistrisse on kande aluseks dokumendid, millest nähtub välisriigi õiguse kohaldamise lubatavus rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 58 lõigete 1 ja 4 järgi. Kandes tuleb märkida, millise riigi õigust abikaasade või registreeritud elukaaslaste varalistele õigustele kohaldatakse.“;

11) paragrahvi 34 lõiget 3¹ täiendatakse pärast sõna „abielu“ sõnadega „või kooselulepingu“.

§ 3. Abipolitseiniku seaduse muutmise

Abipolitseiniku seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 7 lõikes 1¹ asendatakse tekstiosa „ja abikaasa“ tekstiosaga „, abikaasa ja registreeritud elukaaslane“;

2) paragrahvi 38 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „lesele“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu“.

§ 4. Avaliku teenistuse seaduse muutmine

Avaliku teenistuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 15 punkti 4 täiendatakse pärast sõnu „ametniku abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;
- 2) paragrahvi 15 punkti 4 täiendatakse pärast sõnu „tema abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;
- 3) paragrahvi 45 lõiget 8 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;
- 4) paragrahvi 45 lõiget 11 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;
- 5) paragrahv 46 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 46. Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu

(1) Pikaajalisse välislähetusse saadetud ametnikuga kaasas olevale mittetöötavale abikaasale või registreeritud elukaaslasele makstakse igal kuul abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu, mille suurus arvutatakse, korrutades töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäära täistööajaga töötamise korral kuus kahega.

(2) Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu maksmine lõpetatakse, kui abikaasa või registreeritud elukaaslase ajutise töötamise või teenuse osutamise eest saadud tulu kvartalis ületab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tasumäära vähemalt kaks korda. Sellisel juhul lõpetatakse abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu maksmine kõnealusele kvartalile järgneval kuul.

(3) Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu maksmine lõpetatakse, kui abikaasa või registreeritud elukaaslase viibib lähetusaasta jooksul asukohariigis vähem kui 183 päeva. Asukohariigist äraolekuks ei loeta kaasasoleva abikaasa või registreeritud elukaaslase kaasasolekut ametniku teenistuslähetusel.

(4) Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu maksmine lõpetatakse, kui abikaasa või registreeritud elukaaslase asub elama ametnikust eraldi leibkonda, asub alaliselt tööle või teenust osutama, mille eest saadav sissetulek on suurem kui töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäär täistööajaga töötamise korral kuus, või lahkub alaliselt asukohariigist.

(5) Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu ei maksta ametnikuga kaasas olevale mittetöötavale abikaasale või registreeritud elukaaslasele, kellele tehakse väljamakseid riikliku pensionikindlustuse seaduse, väljateenitud aastate pensionide seaduse, soodustingimustel vanaduspensionide seaduse, Eesti Vabariigi Ülemnõukogu XII koosseisu ning Riigikogu VII, VIII ja IX koosseisu liikmete pensioni seaduse või kogumispensionide seaduse alusel. Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu ei maksta ka juhul, kui ametniku kaasasolevale mittetöötavale abikaasale või registreeritud elukaaslasele makstakse eripensioni avalikku teenistust reguleeriva eriseaduse alusel.

(6) Ametniku puhkuse ajal jätkatakse abikaasale või registreeritud elukaaslasele, ka asukohariigist äraoleku korral, abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu maksmist.

(7) Kui kaasasolev mittetöötav abikaasa või registreeritud elukaaslase on asukohariigist ajutiselt ära sünnituse tõttu Eestis, jätkatakse abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu maksmist, kuid mitte kauem kui kaks kuud.

(8) Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu maksmise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“;

6) paragrahvi 49 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui ametnik hukkub või sureb seoses teenistusülesannete täitmisega õnnetusjuhtumi tagajärjel, makstakse tema lapsele, vanemale, lesele ja registreeritud elukaaslasele, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, ning perekonnaseaduse tähenduses tema ülalpidamisel olnud teisele isikule ühekordset hüvitist kokku hukkunud või surnud ametniku kümne aasta keskmise palga ulatuses.“;

7) paragrahvi 49 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui ametnik hukkub või sureb seoses teenistusülesannete täitmisega tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise, päästesündmuse lahendamise või ohu tõrjumise tagajärjel, makstakse tema lapsele, vanemale, lesele ja registreeritud elukaaslasele, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, ning perekonnaseaduse tähenduses tema ülalpidamisel olnud teisele isikule ühekordset hüvitist kokku hukkunud või surnud ametniku 20 aasta keskmise palga ulatuses.“;

8) paragrahvi 73 lõike 4 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Seletuse andmisest keeldumine on kohustuse rikkumine, välja arvatud juhul, kui distsiplinaarsüüteo toimepanemises kahtlustatavalt isikult nõutakse teda kahjustavat seletust või tunnistajalt nõutakse seletust tema abikaasa, registreeritud elukaaslase, elukaaslase või vanavanema kohta või tunnistaja või tema abikaasa, registreeritud elukaaslase või elukaaslase vanema või vanema alaneja sugulase kohta.“;

9) paragrahvi 106¹ lõige 2 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasade“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslaste“.

§ 5. Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse muutmine

Eesti Vabariigi omandireformi aluste seadust täiendatakse paragrahvi 5¹ järgmises sõnastuses:

„§ 5¹. Seaduse kohaldamine registreeritud elukaaslasele

Käesolevas seaduses abikaasa kohta sätestatud kohaldatakse ka registreeritud elukaaslasele.“.

§ 6. Eestis tegutsenud teiste riikide julgeoleku- ja luureorganite materjalide kogumise, arvelevõtmise, säilitamise ja kasutamise korra seaduse muutmine

Eestis tegutsenud teiste riikide julgeoleku- ja luureorganite materjalide kogumise, arvelevõtmise, säilitamise ja kasutamise korra seaduse § 9 täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasal,“ tekstiosaga „registreeritud elukaaslasel,“.

§ 7. Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmine

Euroopa Liidu kodaniku seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõige 1 punktid 1–3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmeks (edaspidi *perekonnaliige*) käesoleva seaduse tähenduses loetakse isikut, kes ei ole Euroopa Liidu ega Eesti kodanik ja kes on:

1) Euroopa Liidu kodaniku abikaasa (edaspidi *abikaasa*) või Euroopa Liidu kodaniku registreeritud elukaaslane (edaspidi *registreeritud elukaaslane*),

2) Euroopa Liidu kodaniku, abikaasa või registreeritud elukaaslase alla 21-aastane otsejoones alaneja sugulane või ülalpeetav täisealine otsejoones alaneja sugulane (edaspidi *ülalpeetav laps*),

3) Euroopa Liidu kodaniku, abikaasa või registreeritud elukaaslase ülalpeetav otsejoones üleneja sugulane (edaspidi *ülalpeetav vanem*) või“;

2) paragrahvi 22 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ sõnadega „, registreeritud elukaaslasele“;

3) paragrahvi 26 lõike 3 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „sõlmimist“ sõnadega „, või kooselu registreerimist“;

4) paragrahv 38 lõiked 1–4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 38. Perekonnaliikme tähtajaline elamisõigus abielulahutuse, kooselulepingu lõpetamise või abielu või kooselulepingu kehtetuks tunnistamise korral

(1) Abielulahutuse, kooselulepingu lõpetamise või abielu või kooselulepingu kehtetuks tunnistamise korral lõpeb abikaasa või registreeritud elukaaslase tähtajaline elamisõigus Eestis, välja arvatud juhul, kui:

1) enne abielulahutuse, kooselulepingu lõpetamise või abielu või kooselulepingu kehtetuks tunnistamise menetluse algatamist on abielu või registreeritud kooselu kestnud vähemalt kolm aastat, sealhulgas üks aasta Eestis tähtajalise elamisõiguse kasutamise ajal,

2) kohtuotsuse või kokkuleppe kohaselt on nimetatud abikaasal või registreeritud elukaaslasel Euroopa Liidu kodaniku lapse hooldusõigus,

3) kohtuotsuse või kokkuleppe kohaselt on nimetatud abikaasal või registreeritud elukaaslasel õigus alaealise lapsega suhelda tingimusel, et kohtuotsuse kohaselt peab suhtlemine toimuma Eestis või

4) tähtajalise elamisõiguse kasutamise võimaldamist õigustavad erilised asjaolud, näiteks nimetatud abikaasa või registreeritud elukaaslase langemine koduvägivalla ohvriks abielu või registreeritud kooselu ajal.

(2) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tingimustele peab abikaasa või registreeritud elukaaslane:

1) töötama või tegutsema füüsilisest isikust ettevõtjana Eestis või

2) omama enda ja oma perekonnaliikmete ülalpidamiseks piisavalt rahalisi vahendeid ja olema ravikindlustuse seaduses sätestatud korras kindlustatud isik.

(3) Abielulahutuse, kooselulepingu lõpetamise või abielu või kooselulepingu kehtetuks tunnistamise korral ei lõpe abikaasa või registreeritud elukaaslase ülalpeetava lapse või tema ülalpeetava vanema tähtajaline elamisõigus, kui abikaasa või registreeritud elukaaslane vastab käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud tingimustele.

(4) Abielulahutuse, kooselulepingu lõpetamise või abielu või kooselulepingu kehtetuks tunnistamise korral võib perekonnaliikme tähtajalist elamisõigust piirata ning tema tähtajalise elamisõiguse lõpetada või keelduda tähtajalise elamisõiguse pikendamisest üldistel alustel, arvestades selles paragrahvis toodud erisusi.“;

5) paragrahvi 38 lõige 5 tunnistatakse kehtetuks;

6) paragrahvi 40 lõiget 6 täiendatakse pärast sõna „abielus“ sõnadega „, või registreeritud kooselus“;

7) paragrahv 53 lõike 1 punkti 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) abielu lahutamisest, kooselulepingu lõpetamisest või abielu või kooselulepingu kehtetuks tunnistamisest, kui see on registreeritud väljaspool Eestit ning Euroopa Liidu kodaniku abikaasal või registreeritud elukaaslasel on elamisõigus Eestis;“;

8) paragrahvi 53 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Euroopa Liidu kodaniku abikaasa või registreeritud elukaaslane peab lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatule Politsei- ja Piirivalveametit teavitama abielu lahutamisest, kooselulepingu lõpetamisest või abielu või kooselulepingu kehtetuks tunnistamisest, kui see on registreeritud väljaspool Eestit.“.

§ 8. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmine

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 99 lõikes 6 asendatakse sõnad „ja abikaasale“ tekstiosaga „, abikaasale või registreeritud elukaaslasele“.

§ 9. Finantsinspektsiooni seaduse muutmine

Finantsinspektsiooni seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 15 lõige 3 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Nõukogu liige on kohustatud teatama, kui tema laps, vanem, õde, vend, abikaasa, registreeritud elukaaslane, faktiline abikaasa, abikaasa või registreeritud elukaaslase või faktilise abikaasa laps, vanem, vend või õde on:“;

2) paragrahvi 26 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Juhatuse liige teatab juhatusele, kui tema laps, vanem, õde, vend, abikaasa, registreeritud elukaaslane, faktiline abikaasa või abikaasa, registreeritud elukaaslase või faktilise abikaasa laps, vanem, õde või vend on asjaomase finantsjärelevalve subjekti juhtimisorgani liige, prokurist, muu esindaja, siseauditi või –kontrolli osakonna juhataja või revisjonikomisjoni esimees, audiitor, olulist osalust omav aktsionär või osanik või muul viisil selle äriühingu juhtimisel märkimisväärset mõju omav isik või välisriigi äriühingu Eesti filiaali juhataja või esindaja.“;

3) paragrahvi 32 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

4) paragrahvi 33 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Töötaja on kohustatud viivitamatult teavitama juhatuse esimeest käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolust ning samuti sellest, kui tema laps, vanem, õde, vend, abikaasa, registreeritud elukaaslane, faktiline abikaasa või abikaasa, registreeritud elukaaslase või faktilise abikaasa laps, vanem, õde või vend on asjaomase finantsjärelevalve subjekti juhtimisorgani liige, prokurist, muu esindaja, siseauditi või -kontrolli osakonna juhataja või revisjonikomisjoni esimees, audiitor, olulist osalust omav aktsionär või osanik või muul viisil selle äriühingu juhtimisel märkimisväärset mõju omav isik või välisriigi äriühingu Eesti filiaali juhataja või esindaja.“.

§ 10. Füüsilise isiku maksejõuetuse seaduse muutmine

Füüsilise isiku maksejõuetuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 5 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühine maksejõuetusavaldus esitatakse abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühise elukoha järgsele maakohtule. Kui abikaasadel või registreeritud elukaaslastel puudub ühine elukoht, esitatakse avaldus ühe abikaasa või registreeritud elukaaslase elukoha või ettevõtte asukoha järgsele maakohtule abikaasade või registreeritud elukaaslaste valikul.“;

2) paragrahvi 9 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasade“ sõnadega „ja registreeritud elukaaslaste“;

3) paragrahvi 11 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Abikaasad ja registreeritud elukaaslased võivad esitada ühise maksejõuetusavalduse. Kui avalduse esitab üks abikaasa või registreeritud elukaaslane, peab ta avalduses esitama teise abikaasa või registreeritud elukaaslase andmed ning teada andma, kas makseraskused on ka teisel abikaasal või registreeritud elukaaslasel, ja põhjendama, miks ei esitata avaldust ühiselt. See kehtib ka juhul, kui abielu on lahutatud või registreeritud kooselu on lõppenud, kuid ühisvara on jäänud jagamata.“;

4) paragrahvi 11 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „abikaasad“ sõnadega „või registreeritud elukaaslased“;

5) paragrahvi 11 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Võlgnik peab maksejõuetusavalduse esitamisel kasutama käesoleva seaduse § 9 lõike 1 alusel kehtestatud maksejõuetusavalduse vormi. Kui abikaasad või registreeritud elukaaslased esitavad ühise maksejõuetusavalduse, peavad nad kasutama § 9 lõike 1 alusel kehtestatud abikaasade ja registreeritud elukaaslaste ühise maksejõuetusavalduse vormi.“;

6) paragrahvi 13 lõige 1 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kui avalduse on esitanud üks abikaasa või registreeritud elukaaslane, toimetatakse avalduse menetlusse võtmise määrus kätte teisele abikaasale või registreeritud elukaaslasele.“;

7) paragrahvi 14 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui on esitatud abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühine maksejõuetusavaldus ja avaldust ei saa menetlusse võtta mõlema abikaasa või registreeritud elukaaslase suhtes, võib kohus avalduse menetlusse võtta ühe abikaasa või registreeritud elukaaslase suhtes.“;

8) paragrahvi 15 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühise maksejõuetusavalduse alusel võib kohus abikaasadele või registreeritud elukaaslastele nimetada erinevad usaldusisikud, kui see on nende huve arvestades vajalik.“;

9) paragrahvi 17 lõiget 4 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“ vastavas käändes;

10) paragrahvi 18 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui abikaasad või registreeritud elukaaslased on esitanud ühise maksejõuetusavalduse, teeb kohus nende suhtes käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud menetluslikud otsustused eraldi. Kohus võib algatada abikaasade või registreeritud elukaaslaste suhtes ühise võlgade ümberkujundamise menetluse.“;

11) paragrahvi 20 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kui abikaasad või registreeritud elukaaslased on esitanud ühise maksejõuetusavalduse ja kohus on algatanud nende suhtes ühise võlgade ümberkujundamise menetluse, koostatakse abikaasade või registreeritud elukaaslaste suhtes ühine ümberkujundamiskava.“;

12) paragrahvi 40 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kui võlgade ümberkujundamise menetlus algatati abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühise maksejõuetusavalduse alusel, võib menetlust üleelanud abikaasa või registreeritud elukaaslase suhtes jätkata. Kava võib vastavalt käesoleva seaduse §-s 36 sätestatule muuta.“;

13) paragrahvi 41 lõiget 8 täiendatakse pärast sõnu „abikaasade“ sõnadega „või registreeritud elukaaslaste“.

§ 11. Halduskohtumenetluse seadustiku muutmine

Halduskohtumenetluse seadustiku paragrahvi 32 lõike 1 punkti 7 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“.

§ 12. Haldusmenetluse seaduse muutmine

Haldusmenetluse seaduse paragrahvi 10 lõike 1 punkti 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„2) ta on asjas menetlusosalise või menetlusosalise esindaja sugulane (vanem, laps, lapsendaja, lapsendatu, vend, õde, vanavanem, lapselaps), abikaasa, registreeritud elukaaslane, hõimlane (abikaasa või registreeritud elukaaslase vanem, laps, lapsendaja, lapsendatu, vend, õde, vanavanem, lapselaps) või perekonnaliige;“.

§ 13. Hooneühistuseaduse muutmine

Hooneühistuseaduse paragrahvi 8 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(3) Abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara hulka kuuluva liikmesuse loovutamiseks on vajalik abikaasa või registreeritud elukaaslase nõusolek. Nõusoleku puudumisel on loovutamise tehing tühine.“.

§ 14. Hädaolukorra seaduse muutmine

Hädaolukorra seaduse paragrahvi 44 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „perekonnaseaduse“ sõnadega „või kooseluseaduse“.

§ 15. Investeerimisfondide seaduse muutmine

Investeerimisfondide seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 353 lõiget 5 täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasa,“ tekstiosaga „registreeritud elukaaslane,“;

2) paragrahvi 466 lõiget 3 täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasat,“ tekstiosaga „registreeritud elukaaslast,“.

§ 16. Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmine

Isikut tõendavate dokumentide seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 22 lõike 1 punkti 3 ja § 24 lõike 4 punkte 1 ja 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ sõnadega „või registreeritud elukaaslasele“;
- 2) paragrahvi 22 lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“.

§ 17. Kaitseliidu seaduse muutmine

Kaitseliidu seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 63 lõige 6 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „lesele“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu,“;
- 2) paragrahvi 74 lõike 2 teist lauset täiendatakse pärast sõna „lesk“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu,“.

§ 18. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmine

Kaitseväeteenistuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 92 lõige 3 punkti 4 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“ vastavas käändes;
- 2) paragrahvi 117 lõikes 1 asendatakse sõnad „ja abikaasatasu“ sõnadega „ning abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu“;
- 3) paragrahvi 180 lõige 6 teist lauset täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;
- 4) paragrahvi 197 lõike 1 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „lesele“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu,“;
- 5) paragrahvi 210 lõige 1 punkti 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„3) vanaduspensionieas või püsivalt töövõimetu vanem, lesk, kelle abielu toitjaga oli kestnud vähemalt viis aastat, või registreeritud elukaaslane, kelle kooseluleping toitjaga oli kestnud vähemalt viis aastat ja kelle kooseluleping toitjaga lõppes surma tõttu;“;
- 6) paragrahvi 210 lõige 1 punkti 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„4) lahutatud abikaasa või registreeritud elukaaslane, kellega sõlmitud kooseluleping on lõpetatud, kui ta jõudis vanaduspensioniiikka või tunnistati püsivalt töövõimetuks enne abielu lahutamist või kooselulepingu lõpetamist;“;
- 7) paragrahvi 210 lõige 1 punkti 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„5) üks vanematest, lesk, registreeritud elukaaslane, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, või eestkostja, kes ei tööta ning kasvatab toitja alla 18-aastaseid lapsi, vendi, õdesid või lapselapsi oma perekonnas.“;
- 8) paragrahvi 210 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(3) Lapse, vanema, lese või registreeritud elukaaslase, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, õigus toitjakaotuspensionile ei sõltu sellest, kas ta oli toitja ülalpidamisel või mitte.“;

9) paragrahvi 210 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Kui lesk, lahutatud abikaasa või endine registreeritud elukaaslane abiellub uuesti või registreerib kooselu, säilitatakse talle määratud toitjakaotuspension üheks kuuks pärast tema uuesti abiellumist või kooselu registreerimist.“.

§ 19. Kalmistuseaduse muutmine

Kalmistuseaduse paragrahvi 9 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“.

§ 20. Karistuseseadustiku muutmine

Karituseseadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 54 lõige 1 teist lauset täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

2) paragrahvi 306 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

3) paragrahvi § 307 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“.

§ 21. Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse muutmine

Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõige 1 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisomandisse, kui vähemalt ühele abikaasastest või registreeritud elukaaslastest käesolevas seaduses sätestatud kitsendusi ei kohaldata;“;

2) paragrahvi 2 lõige 1 punkti 5 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“.

§ 22. Kinnistusraamatuseaduse muutmine

Kinnistusraamatuseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 63¹ lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kui asjaõigus kuulub abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara hulka, kuid kinnistusraamatusse on ebaõige kandemääruse alusel selle omajana kantud ainult üks abikaasa või registreeritud elukaaslane, tuleb kande parandamiseks kinnistamisavaldusele lisada omandiõiguse tunnistus, mis tõendab asjaõiguse kuulumist abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara hulka.“;

2) paragrahvi 65¹ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kande parandamiseks tuleb kinnistamisavaldusele lisada omandiõiguse tunnistus asjaõiguse ühis- või lahusvara hulka kuulumise kohta, kui asjaõigus on üle läinud pärijale, pärandaja ja tema abikaasa või registreeritud elukaaslase varasuhe oli pärimistunnistuse kohaselt varaühisus ning kinnistusraamatusse on asjaõiguse omajana kantud ainult üks abikaasa või registreeritud elukaaslane. Kinnistamisavaldusele ei pea lisama omandiõiguse tunnistust, kui kinnistusraamatu kande õigsus on tõendatud abieluvaralepinguga.“;

3) paragrahvi 65¹ lõige 5 tunnistatakse kehtetuks.

§ 23. Kodakondsuse seaduse muutmine

Kodakondsuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 14¹ punkti 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6) vanemate abielu ei ole sõlmitud või kooselu registreeritud või jäi laps abielu lahutamisel või kooselulepingu lõpetamisel Eestis elava vanema juurde, kusjuures teine vanem ei ela Eestis ning on kaotanud kontakti lapse ja last kasvatava vanemaga.“;

2) paragrahvi 21 lõige 1 punkti 6 täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ sõnadega „või registreeritud elukaaslasele“;

3) paragrahvi 21 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eesti kodakondsus võidakse anda või taastada välisriigi relvajõududest erru läinud isikule, kes on olnud sünniga Eesti kodakondsuse omandanud isikuga abielus või registreeritud kooselus vähemalt viis aastat ja see abielu ei ole lahutatud või see kooseluleping ei ole lõpetatud.“.

§ 24. Kogumispensionide seaduse muutmine

Kogumispensionide seaduse paragrahvi 10 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“.

§ 25. Kooseluseaduse muutmine

Kooseluseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõikes 1 asendatakse sõnad „kellel on kehtiv kooseluleping“ sõnadega „registreeritud kooselus“;

2) paragrahvi 3 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Notar kontrollib kooselulepingu sõlmimise eeldusi ja takistusi. Notar võib kooselulepingut sõlmida soovivatelt isikutelt nõuda kooselulepingu sõlmimise eeldusi ja takistuste puudumist tõendavaid dokumente. Notar ei või toimingut teha, kui on alust eeldada, et esineb kooselulepingu kehtetuks tunnistamise või tühisuse alus.“;

3) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Kooselulepingut sõlmida sooviv isik esitab oma elukohariigi väljastatud dokumendi, millega tema elukohariigi pädev asutus kinnitab, et isikul puuduvad takistused kooselulepingu sõlmimiseks tema elukohariigi õiguse järgi, kui notar leiab, et see on vajalik. Kui isikul ei ole võimalik elukohariigist dokumenti saada, võib ta esitada eelmises lauses nimetatud dokumendi, mille on väljastanud kodakondsusriik. Eelmistes lausetes nimetatud dokumente ei pea esitama isik, kes on Eestis elanud vähemalt kuus kuud vahetult enne kooselulepingu sõlmimist ja kelle perekonnaseisuandmed kajastuvad rahvastikuregistris.“;

4) paragrahvi 3 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Notar annab kooselulepingu kohta andmed rahvastikuregistrisse kooseluseaduse ja rahvastikuregistri seaduses sätestatud korras ning teeb registreeritud elukaaslaste varaliste õiguste kohta abieluvararegistrisse kanded kooseluseaduses ja abieluvararegistri seaduses sätestatud korras.“;

5) seadust täiendatakse paragrahviga 3¹ järgmises sõnastuses:

„§ 3¹. Kooselulepingu kanne

(1) Kooselulepingu sõlmimise kohta annab notar rahvastikuregistrisse järgmised andmed:

- 1) mõlema registreeritud elukaaslase isikunimi, isikukood ja elukoht;
- 2) kooselulepingu sõlmimisel valitud uus perekonnanimi;
- 3) kooselulepingu sõlmimise kuupäev ja koht;
- 4) notari ametitoimingu number;
- 5) kooselulepingu tõestanud notari nimi.“;

6) seadust täiendatakse paragrahviga 5¹ järgmises sõnastuses:

„§ 5¹. Hagi esitamise õigus

(1) Kooselulepingu kehtetuks tunnistamise hagi võib esitada:

- 1) käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktide 1–5 alusel kumbki registreeritud elukaaslane;
- 2) § 4 lõike 1 punkti 1 rikkumise korral lisaks käesoleva lõike punktis 1 nimetatud isikutele ka valdkonna eest vastutav minister;
- 3) § 2 lõike 1 rikkumise korral lisaks käesoleva lõike punktis 1 nimetatud isikutele ka muu isik, kelle õigusi on kooselulepingu sõlmimisega rikutud;
- 4) registreeritud elukaaslane, kes on kooselulepingu sõlminud pettuse, ähvarduse või vägivaldalla mõjul.

(2) Piiratud teovõimega täisealine registreeritud elukaaslane võib hagi esitada eestkostja nõusolekul. Piiratud teovõimega registreeritud elukaaslase eest võib hagi esitada ka eestkostja.“;

7) seadust täiendatakse paragrahviga 5² järgmises sõnastuses:

„§ 5². Kooselulepingu kehtetuks tunnistamise hagi esitamise õiguse lõppemine

(1) Kooselulepingu kehtetuks tunnistamise hagi suhtes aegumist ei kohaldata.

(2) Kui kooseluleping on sõlmitud otsusevõimetuse seisundis, võib kooselulepingu kehtetuks tunnistamise hagi esitada ühe aasta jooksul otsusevõime taastumisest arvates.

(3) Kui kooseluleping on sõlmitud pettuse, ähvarduse või vägivaldalla mõjul, võib kooselulepingu kehtetuks tunnistamise hagi esitada ühe aasta jooksul eksimusest või pettusest teadasaamisest või ähvarduse või vägivaldalla mõju lakkamisest arvates.

(4) Piiratud teovõimega registreeritud elukaaslase seadusliku esindaja jaoks algab hagi esitamise tähtaeg varemalt päeval, millal talle saavad teatavaks kooselulepingu kehtetuks tunnistamist võimaldavad asjaolud. Kui piiratud teovõimega registreeritud elukaaslase seaduslik esindaja ei ole hagi õigel ajal esitanud, võib pool esitada hagi ise kuue kuu jooksul teovõime taastumisest arvates.

(5) Kui kooseluleping on lõppenud, ei saa hagi enam esitada, välja arvatud juhul, kui kooselulepingu sõlmimise ajal oli vähemalt üks pooltest abielus või registreeritud kooselus.“;

8) paragrahv 8 tunnistatakse kehtetuks;

9) paragrahv 16 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks;

10) paragrahvi 18 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 18. Kooselulepingu lõppemine registreeritud elukaaslaste abiellumisel

Registreeritud elukaaslased võivad sõlmida omavahel abielu. Sellisel juhul tehakse abielukanne rahvastikuregistrisse perekonnaseisutoimingute seaduses sätestatud korras ja kanne abieluvararegistrisse abieluvararegistri seaduses sätestatud korras.“;

11) paragrahvi 19 lõikes 1 asendatakse sõna „avalduste“ sõnaga „tahteavalduste“;

12) paragrahvi 19 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kooselulepingu lõpetamisel annab notar andmed rahvastikuregistrisse käesolevas seaduses ja rahvastikuregistri seaduses sätestatud korras ning teeb kande abieluvararegistrisse abieluvararegistri seaduses sätestatud korras.“;

13) paragrahvi 19 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Kooselulepingu lõpetamisel registreeritud elukaaslaste kokkuleppel annab notar rahvastikuregistrisse järgmised andmed:

- 1) mõlema registreeritud elukaaslase isikunimi ja isikukood;
- 2) kooselulepingueelne perekonnanimi, kui registreeritud elukaaslane soovib nimeseaduse alusel taastada kooselulepingu sõlmimise eel kantud perekonnanime;
- 3) kooselulepingu lõpetamise kuupäev ja koht;
- 4) kooselulepingu lõpetamise kohta ametitoimingu number;
- 5) kooselulepingu lõpetamise tõestanud notari nimi.“;

14) seadust täiendatakse paragrahviga 19¹ järgmises sõnastuses:

„§ 19¹. Kooselulepingu lõpetamine kohtus

Kohus lõpetab kooselulepingu ühe registreeritud elukaaslase hagi alusel teise registreeritud elukaaslase vastu, kui registreeritud elukaaslased vaidlevad kooselulepingu lõpetamise või sellega seotud asjaolude üle.“;

15) paragrahvi 20 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt

„4) notari juures kooselulepingu lõpetamise korral kooselulepingu lõpetamise hetk.“;

16) paragrahvi 21 täiendatakse pärast sõna „sõlmitud“ tekstiosaga „, välja arvatud käesoleva seaduse paragrahvis 24 sätestatud juhul.“;

17) paragrahvi 24 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui registreeritud elukaaslastel on kehtiv Eestis sõlmitud kooseluleping ning nad sõlmivad omavahel abielu, ei ole abielu sõlmimine varasuhte lõppemise alus. Abielu sõlmimisel jääb kehtima kooselulepingujärgne varasuhte ning varasuhte alguseks loetakse kooselulepingu sõlmimise hetk.“;

18) paragrahvi 24 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Abielu sõlmimisel jäävad kehtima registreeritud elukaaslaste varalised kokkulepped kooseluseaduse § 16 lõike 2 tähenduses, neid käsitatakse alates abielu sõlmimisest abieluvaralepinguna. Abielu sõlmimisel jäävad kehtima ka muud registreeritud elukaaslaste kooselulepingus sõlmitud kokkulepped ja seonduvad tehingud.“;

19) paragrahvi 24 lõiked 3 kuni 5 tunnistatakse kehtetuks;

20) seadust täiendatakse paragrahviga 27 järgmises sõnastuses:

„§ 27. Kanded enne 2024. aasta 1. jaanuari sõlmitud kooselulepingute kohta

(1) Kooselulepingu tõestanud notar teeb hiljemalt 1. jaanuariks 2024 abieluvararegistrisse kande ja annab rahvastikuregistrisse andmed enne 2024. aasta 1. jaanuarit sõlmitud kooselulepingu kohta, mille kohta ei ole 2024. aasta 1. jaanuariks rahvastikuregistrisse andmeid antud või abieluvararegistrisse kannet tehtud. Notar teeb kande ja annab andmed ka juhul, kui registreeritud elukaaslased on teistsugust taht avaldanud.

(2) Notar teeb registreeritud elukaaslaste varaliste õiguste kohta abieluvararegistrisse kanded kooseluseaduses ja abieluvararegistri seaduses sätestatud korras ning annab kooselulepingu

kohta rahvastikuregistrisse kooseluseaduse §-s 3¹ sätestatud andmed, välja arvatud andmed kooselulepingu sõlmimisel valitud uue perekonnanime kohta.

(3) Kolmanda isiku suhtes on registreeritud elukaaslaste poolt enne 2024. aasta 1. jaanuari valitud varasuhtel ja varalisel kokkuleppel käesoleva seaduse § 16 lõike 2 tähenduses õiguslik tähendus ainult siis, kui see tehingu tegemise hetkel nähtus abieluvararegistrist või selle olemasolu oli kolmandale isikule teada.“.

§ 26. Korrupsioonivastase seaduse muutmise

Korrupsioonivastases seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 7 lõige 1 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) ametiisiku abikaasa, registreeritud elukaaslane, vanavanem, ametiisiku või tema abikaasa või registreeritud elukaaslase vanem ning ametiisiku vanema alaneja sugulane, sealhulgas ametiisiku laps ja lapselaps. Vanemaks loetakse käesoleva seaduse tähenduses ka lapsendaja, vanema abikaasa või registreeritud elukaaslane ja kasuvanem ning alanejaks sugulaseks ka lapsendatu ja abikaasa või registreeritud elukaaslase laps;“;

2) paragrahvi 14 lõige 6 punkti 3 täiendatakse pärast sõna „abielus“ sõnadega „või registreeritud kooselus“;

3) paragrahvi 14 lõiget 8 täiendatakse pärast sõna „abieluvaralepingu“ sõnadega „või kooselulepingu“;

4) paragrahv 16 lõige 3 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abieluvaralepingu“ sõnadega „või kooselulepingu“.

§ 27. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise

Kriminaalmenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 11 lõikes 2 asendatakse sõnad „abielupoole või“ tekstiosaga „abikaasa, registreeritud elukaaslase või“;

2) paragrahvi 71 lõige 1 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abielus“ sõnadega „või registreeritud kooselus“;

3) paragrahvi 71 lõige 1 punkti 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) abikaasal, registreeritud elukaaslasel, püsivas kooselus oleval isikul ja tema vanemal, sealhulgas pärast abielu, kooselulepingu või püsiva kooselu lõppemist.“.

§ 28. Kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse muutmise

Kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seadust täiendatakse §-ga 3² järgmises sõnastuses:

„§ 3². Partnerannetus

Partnerannetus on käesoleva seaduse tähenduses sugurakkude annetus mehe ja naise vahel, kes avaldavad, et neil on intiimsuhe või et nad on abielus.“;

2) paragrahvi 5 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „näidustustel“ tekstiosaga „, sõltumata tema perekonnaseisust“;

3) paragrahvi 5 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 10 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „käesoleva seaduse §-des 17 ja 21 toodud juhtudel“ sõnadega „kunstlikul viljastamisel mitte-partnerist doonori seemnerakkudega või partnerannetuse korral“;

5) paragrahvi 16 lõige 2 punkti 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) viljastamisega doonori või mitte-partnerist doonori seemnerakkudega või viljastamisega partnerannetusena;

6) paragrahv 17 tunnistatakse kehtetuks;

7) seadust täiendatakse § 17¹ järgmises sõnastuses:

„§ 17¹. Mehe nõusolek naise kunstlikuks viljastamiseks

(1) Mees võib anda kirjaliku nõusoleku naise kunstlikuks viljastamiseks doonori või mitte-partnerist doonori sugurakkudega või partnerannetusena. Mehe nõusolek peab olema kooskõlas naise nõusolekuga, mille naine on andnud vastavalt käesoleva seaduse §-le 16.

(2) Kui naine viljastatakse selle mehe seemnerakkudega, kes on andnud nõusoleku naise kunstlikuks viljastamiseks partnerannetusena, peab nõusolekust ilmnema, kas ta nõustub naise kunstliku viljastamisega enda seemnerakkudega ka pärast enda surma.

(3) Mehel on õigus kuni kunstliku viljastamise protseduuri alguseni nõusolek naise kunstlikuks viljastamiseks kirjalikult tagasi võtta.

(4) Kui naise kunstlik viljastamine toimub doonori või mitte-partnerist doonori sugurakkudega, ei loeta last põlvnevaks doonorist või mitte-partnerist doonorist. Doonor ega mitte-partnerist doonor ei saa nõuda endast põlvnemise kindlaks tegemist ning kolmandad isikud ei saa nõuda neist põlvnemise kindlaks tegemist.

(5) Kui mees on andnud nõusoleku naise kunstlikuks viljastamiseks doonori või mitte-partnerist doonori sugurakkudega või partnerannetusena, vastavalt käesoleva paragrahvi lõikele 1 ega ole enda nõusolekut tagasi võtnud, loetakse laps kunstliku viljastamise nõusoleku andmise kaudu põlvnevaks naise kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud mehest. Naise kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud mees ei saa lapse põlvnemist endast vaidlustada. Kolmandad isikud ei saa vaidlustada lapse põlvnemist naise kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud mehest.

(5) Kui mees, kes andis nõusoleku naise kunstlikuks viljastamiseks partnerannetusena, vastavalt käesoleva paragrahvi lõikele 1, võtab enda nõusoleku tagasi, ei loeta last mehest põlvnevaks kunstliku viljastamise nõusoleku andmise kaudu. Lapse põlvnemine mehest tehakse kindlaks perekonnaseaduses sätestatud korras.“;

8) seadust täiendatakse § 17² järgmises sõnastuses:

„§ 17². Naissoost abikaasa nõusolek enda naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks

(1) Naissoost abikaasa võib anda kirjaliku nõusoleku enda naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks doonori või mitte-partnerist doonori seemnerakkudega. Naissoost abikaasa nõusolek peab olema kooskõlas enda naissoost abikaasa nõusolekuga, mis on antud vastavalt käesoleva seaduse §-le 16.

(2) Naissoost abikaasal on õigus kuni kunstliku viljastamise protseduuri alguseni kirjalikult enda nõusolek tagasi võtta.

(3) Kui naissoost abikaasa kunstlik viljastamine toimub doonori või mitte-partnerist doonori sugurakkudega, ei loeta last põlvnevaks doonorist või mitte-partnerist doonorist. Doonor ega mitte-partnerist doonor ei saa nõuda endast põlvnemise kindlaks tegemist ning kolmandad isikud ei saa nõuda neist põlvnemise kindlaks tegemist.

(4) Kui naissoost abikaasa on andnud nõusoleku enda naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks doonori või mitte-partnerist doonori seemnerakkudega vastavalt käesoleva

paragrahvi lõikele 1 ega ole enda nõusolekut tagasi võtnud, siis loetakse laps kunstliku viljastamise nõusoleku andmise kaudu põlvnevaks enda naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud naissoost abikaasast. Naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud naissoost abikaasa ei saa lapse põlvnemist endast vaidlustada. Kolmandad isikud ei saa vaidlustada lapse põlvnemist naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud naissoost abikaasast.

(5) Kui naissoost abikaasa võtab nõusoleku enda naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks tagasi, siis ei loeta last temast põlvnevaks. Lapse põlvnemine mehest tehakse kindlaks perekonnaseaduses sätestatud korras

(6) Kui naissoost abikaasa on andnud nõusoleku enda kunstlikuks viljastamiseks mehe seemnerakkudega partnerannetusena vastavalt käesoleva seaduse paragrahvi 17¹ lõikele 1 ning mees ei ole enda nõusolekut tagasi võtnud, loetakse laps kunstliku viljastamise nõusoleku andmise kaudu põlvnevaks partnerannetusena seemnerakud andnud mehest. Naise kunstlikuks viljastamiseks partnerannetusena nõusoleku andnud mees ei saa lapse põlvnemist endast vaidlustada. Kolmandad isikud ei saa vaidlustada lapse põlvnemist naise kunstlikuks viljastamiseks partnerannetusena nõusoleku andnud mehest.

(7) Kui mees, kes andis nõusoleku naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks partnerannetusena, vastavalt käesoleva seaduse paragrahvi 17¹ lõikele 1, võtab enda nõusoleku tagasi, siis ei loeta last mehest põlvnevaks kunstliku viljastamise nõusoleku andmise kaudu.

(8) Kui naissoost abikaasa annab vastavalt käesoleva seaduse paragrahvi 17¹ lõikele 1 nõusoleku enda naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks pärast seda, kui partnerannetusena naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud mees on enda nõusoleku tagasi võtnud, ja enne kunstliku viljastamise protseduuri algust, siis loetakse laps kunstliku viljastamise nõusoleku andmise kaudu põlvnevaks enda naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud naissoost abikaasast. Naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud naissoost abikaasa ei saa lapse põlvnemist endast vaidlustada. Kolmandad isikud ei saa vaidlustada lapse põlvnemist naissoost abikaasa kunstlikuks viljastamiseks nõusoleku andnud naissoost abikaasast. Muul juhul tehakse lapse põlvnemine mehest kindlaks perekonnaseaduses sätestatud korras.“;

9) paragrahvi 18 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Naise kunstlik viljastamine tema lahutatud abikaasa seemnerakkudega võib toimuda üksnes mehe uuel nõusolekul.“;

10) paragrahvi 20 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Naise kunstlik viljastamine hiljem kui üks kuu pärast partnerannetuses osalenud mehe surma, kellelt pärinevad seemnerakud, on keelatud.“;

11) paragrahv 21 tunnistatakse kehtetuks;

12) paragrahvi 22 lõige 1 tunnistatakse kehtetuks;

13) paragrahvi 24 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Lapse põlvnemine isast tehakse kindlaks vastavalt käesoleva seaduse §-dele 17¹ ja 17².“

§ 29. Looduskaitseaduse muutmise

Looduskaitseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 16 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele“;

2) paragrahvi 20 lõige 1¹ punkti 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasalt“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslaselt“.

§ 30. Maareformi seaduse muutmine

Maareformi seadust täiendatakse paragrahviga 46 järgmises sõnastuses:

„§ 46. Seaduse kohaldamine registreeritud elukaaslasele

Käesolevas seaduses abikaasa kohta sätestatud kohaldatakse ka registreeritud elukaaslasele.“.

§ 31. Maksukorralduse seaduse muutmine

Maksukorralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 20² pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 20². Füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses osaleva abikaasa või registreeritud elukaaslase registreerimine ja registrist kustutamine“;

2) paragrahvi 20² täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses

„(2¹) Füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses osaleva abikaasa kohta sätestatud kohaldatakse ka tema ettevõtte tegevuses osalevale registreeritud elukaaslasele.“;

3) paragrahvi 25¹ lõige 4 punkt 16 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„16) pikaajalisse välislähetusse saadetud ametnikuga kaasas olev mittetöötav abikaasa või registreeritud elukaaslane, kellele makstakse abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu avaliku teenistuse seaduse § 46 alusel, või välisteenistujaga või pikaajalises lähetuses Eesti Vabariigi välisesinduses töötava haldusteenistujaga kaasas olev mittetöötav abikaasa või registreeritud elukaaslane, kellele makstakse abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu välisteenistuse seaduse § 67 alusel.“;

4) paragrahvi 25¹ lõiget 5¹ täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

5) paragrahvi 49 lõige 1 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

6) paragrahvi 52 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui dokument on adresseeritud mitmele isikule, toimetatakse see kätte kõigile adressaatidele, välja arvatud juhul, kui adressaadid on maksuhaldurilt taotlenud dokumendi kättetoimetamist ainult ühele adressaadile või andnud selleks nõusoleku. Abikaasadele või registreeritud elukaaslastele adresseeritud dokumendi võib kätte toimetada ühele abikaasale või registreeritud elukaaslasele, välja arvatud juhul, kui maksuhaldurilt on taotletud dokumendi kättetoimetamist mõlemale abikaasale või registreeritud elukaaslasele.“;

7) paragrahvi 64 lõige 1 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) maksukohustuslase abikaasal, registreeritud elukaaslasel, otsejoones sugulasel, õel või vennal, õe või venna alanejal sugulasel, abikaasa või registreeritud elukaaslase otsejoones sugulasel, abikaasa või registreeritud elukaaslase õel või vennal, välja arvatud juhul, kui ta peab antud asjas teavet andma ja dokumente esitama seoses enda maksukohustusega;“;

8) paragrahvi § 168¹¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 168¹. Füüsilisest isikust ettevõtja tegevuses osaleva abikaasa või registreeritud elukaaslase andmete kandmine töötamise registrisse

Füüsilisest isikust ettevõtja tegevuses osaleva abikaasa või registreeritud elukaaslase kohta võib teha kande töötamise registrisse 2018. aasta 1. novembrist alates.“.

§ 32. Nimeseadus

Nimeseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abielus,“ sõnadega „registreeritud kooselus,“;

2) paragrahvi 8 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abiellumisel“ sõnadega „, kooselulepingu sõlmimisel“;

3) täiendatakse paragrahviga 12¹ järgmises sõnastuses:

„12¹. Registreeritud elukaaslaste perekonnanimi

Käesoleva seaduse §-des 10–12 sätestatud kohaldatakse vastavalt ka registreeritud elukaaslaste suhtes.“;

4) paragrahvi 17¹ lõike 1 punkti 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasaga“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“ ning pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

5) paragrahvi 17¹ lõike 1 punkti 8 täiendatakse pärast sõna „abiellumist“ sõnadega „või kooselu registreerimist“;

6) seadust täiendatakse §-ga 31¹ järgmises sõnastuses:

„§ 31¹. Registreeritud elukaaslase nime andmine enne kooseluseaduse rakenduseaduse jõustumist

Kui isikule anti tema soovil registreeritud elukaaslase perekonnanimi käesoleva seaduse § 17¹ lõike 2 punkti 5 alusel enne 2024. aasta 1. jaanuarit, loetakse see mõjuvaks põhjuseks käesoleva seaduse § 16 lõike 4 tähenduses.“.

§ 33. Notari tasu seaduse muutmine

Notari tasu seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 19 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Abieluvaralepingu, kooseluseaduse § 16 lõikes 2 nimetatud kokkuleppe või ühisvara jagamise lepingu tehinguväärtus on lepingu esemeks oleva vara väärtus. Vara minimaalne tehinguväärtus on 6391 eurot.“;

2) paragrahvi § 31 punkti 14³ täiendatakse pärast sõna „abieluvararegistri“ tekstiosaga „, rahvastikuregistri“;

3) seadust täiendatakse paragrahviga 33³ järgmises sõnastuses:

„§ 33³. Tasu kooselulepingu sõlmimise ning lõpetamise eest

(1) Notari tasu kooselulepingu sõlmimise tõestamise eest on 200 eurot. Tasu hõlmab ka registreeritud elukaaslaste täiendavaid registreeritud kooseluga seotud kokkuleppeid, varasuhetele kohaldatava õiguse valikut ning seaduses ettenähtud nõustamist ning andmete andmist ja kannete tegemist rahvastikuregistrisse ja abieluvararegistrisse.

(2) Kui notarile on avaldatud soovi kooselulepingu sõlmimiseks ning notar on avaldajat nõustanud notariaadiseaduse § 30 lõikes 1² sätestatud korras, kuid notarist sõltumatutel asjaoludel kooselulepingu sõlmimist ei järgne, on notari tasu 100 eurot.

(3) Notari tasu kooselulepingu lõpetamise tõestamise eest on 64 eurot. Tasu hõlmab ka kannete tegemist abieluvararegistrisse ja andmete andmist rahvastikuregistrisse.

(4) Kui notarile on avaldatud soovi kooselulepingu lõpetamiseks, kuid notarist sõltumatutel asjaoludel kooselulepingu lõpetamist ei järgne, on notari tasu 32 eurot.“.

§ 34. Notariaadiseaduse muutmise

Notariaadiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 29 lõiget 3 täiendatakse punktiga 7¹ järgmises sõnastuses:

„7¹) kooselulepingu sõlmimise ja lõpetamise tahteavalduse tõestamine ning kooselulepingu sõlmimise ja selle lõpetamise kohta andmete andmine ja kannete tegemine kooseluseaduse, abieluvararegistri seaduse ja rahvastikuregistri seaduse kohaselt;“;

2) paragrahvi 30 täiendatakse lõikega 1² järgmises sõnastuses:

„(1²) Kooselulepingu sõlmimisel selgitab notar kooselulepingut sõlmida soovivatele isikutele kooselulepingu sõlmimise või lõpetamisega seotud ja kaasnevaid õiguslikke tagajärgi, sealhulgas registreeritud elukaaslaste vastastikust ülalpidamiskohustust ja valitud varasuhtest tulenevaid tagajärgi ning viitab varaliste, ülalpidamiskohustust puudutavate ja pärimisõiguslike küsimuste reguleerimise võimalusele.“.

§ 35. Pankrotiseaduse muutmise

Pankrotiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 112 sissejuhatava lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kohus tunnistab kehtetuks võlgniku ja tema abikaasa abieluvaralepingu, võlgniku ja tema registreeritud elukaaslase kooselulepingu varalisi õigusi puudutavas osas või ühisvara jagamise kokkuleppe, millega võlgnik olulisel määral oma varast või oma osast ühisvaras loobus, kui abielu, kooseluleping või ühisvara jagamise kokkulepe on sõlmitud;“;

2) paragrahvi 112 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) enne käesoleva lõike punktis 1 nimetatud tähtaja algust, kuid viie aasta jooksul enne ajutise halduri nimetamist, kui võlgnik, tema abikaasa või registreeritud elukaaslane ei tõenda, et võlgnik oli vara jagamise või varast loobumise ajal maksejõuline ega muutunud maksejõuetuks ühisvara jagamise või varast loobumise tõttu.“;

3) paragrahvi 117 lõige 1 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) võlgniku abikaasa või registreeritud elukaaslane, isegi kui abielu või kooseluleping on sõlmitud pärast tagasivõidetava tehingu tegemist, samuti endine abikaasa, kui abielu on lahutatud aasta jooksul enne selle tehingu tegemist või registreeritud elukaaslane, kellega sõlmitud kooseluleping on lõpetatud aasta jooksul enne tehingu tegemist;“;

4) paragrahvi 117 lõige 1 punkte 3 ja 4 täiendatakse pärast sõna „abikaasad“ sõnadega „või registreeritud elukaaslased“;

5) paragrahvi 117 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) võlgniku abikaasa või registreeritud elukaaslase ülenejad ja alanejad sugulased, abikaasa või registreeritud elukaaslase õde ja vend.“;

6) paragrahvi 122 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Haldur nõuab võlgniku ja tema abikaasa või registreeritud elukaaslase ühisvara jagamist. Vaidluse korral esitab haldur ühisvara jagamiseks hagi võlgniku abikaasa või registreeritud elukaaslase vastu. Võlgnikul on õigus koos halduriga hagimenetluses osaledes anda üksnes seletusi. Võlgniku pankrotivara hulka kuulub temale ühisvara jagamisel jääv osa ühisvarast.“;

7) paragrahvi 122 lõige 4 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Võlgniku abikaasa või registreeritud elukaaslane võib nõuda enda ja võlgniku ühisvara jagamist ning oma osa välistamist pankrotivarast. Vaidluse korral eseme võlgniku pankrotivara hulka kuulumise või ühisvara jagamise üle võib võlgniku abikaasa või registreeritud elukaaslane esitada hagi halduri vastu. Võlgnikul on õigus koos halduriga hagimenetluses osaledes anda üksnes seletusi.“;

8) paragrahvi 125 lõiget 2 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) halduri registreeritud elukaaslane, samuti registreeritud elukaaslane, kellega sõlmitud kooseluleping on lõpetatud aasta jooksul enne tehingu tegemist;“;

9) paragrahvi 125 lõige 2 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) halduri ülenejad ja alanejad sugulased ja nende abikaasad või registreeritud elukaaslased ning halduri õde ja vend, samuti halduri abikaasa, registreeritud elukaaslase või käesoleva lõike punktis 2 nimetatud isiku ülenejad ja alanejad sugulased ning õde ja vend;“;

10) paragrahvi 126 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Nimekirjas tuleb eraldi märkida esemed, mille välistamist pankrotivarast nõuavad või saavad nõuda kolmandad isikud, samuti esemed, mis kuuluvad võlgnikule ja kolmandale isikule ühiselt, sh need, mis kuuluvad võlgniku ja tema abikaasa või registreeritud elukaaslase ühisvara hulka.“.

§ 36. Pereküsitiste seadus

Pereküsitiste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 9 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

2) paragrahvi 14 lõikes 3 asendatakse tekstiosa „või vanema abikaasa eest“ tekstiosaga „vanema abikaasa või registreeritud elukaaslase eest“;

3) paragrahvi 19 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „puudub kanne isa kohta“ tekstiosaga „puuduvad andmed teise vanema kohta“;

4) paragrahvi 19 lõiget 4 täiendatakse punktidega 2¹ ja 2² järgmises sõnastuses;

„2¹) lapse teise vanema lisandumine lapsendamise kaudu;

2²) lapse teise vanema kohta kande tegemine rahvastikuregistris;“;

5) paragrahvi 19 lõike 4 punkti 4 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

6) paragrahvi § 23 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

7) paragrahvi § 25 lõike 1 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

8) paragrahvi 34 lõikes 5 asendatakse sõnad „või vanema abikaasa“ tekstiosaga „vanema abikaasa või registreeritud elukaaslane“;

10) paragrahvi 36 lõike 1 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kui lapse sünniaktis või rahvastikuregistrisse kantud perekonnaseisuandmetes puuduvad andmed teise vanema kohta või kui lapse teine vanem on surnud, ei täida perekonnaseadusest tulenevat kohustust last kasvatada ja tema eest hoolitseda või esitab Sotsiaalkindlustusametile kirjaliku teate isa vanemahüvitise loobumise kohta, on isa vanemahüvitise saamise õigus ema abikaasal või registreeritud elukaaslasel.“;

11) paragrahvi 36 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Kui lapsel on samast soost vanemad, on isa vanemahüvitise saamise õigus käesolevas peatükis sätestatud tingimustel ka vanemal, kes ei ole lapse ema.“;

12) paragrahvi 37 lõike 1 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Vanema abikaasal või registreeritud elukaaslasel on õigus jagatavale vanemahüvitisele, kui lapse sünniaktis või rahvastikuregistrisse kantud perekonnaseisuandmetes puuduvad andmed teise vanema kohta või kui lapse üks vanem on surnud, ei täida perekonnaseadusest tulenevat kohustust last kasvatada ja tema eest hoolitseda või kui lapse vanem esitab Sotsiaalkindlustusametile kirjaliku teate vanemahüvitise saamise õiguse kasutamisest loobumise kohta.“;

13) paragrahvi 38 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

14) paragrahvi 46 lõikes 4 asendatakse sõna „isa“ sõnaga „vanem“.

§ 37. Perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise

Perekonnaseisutoimingute seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 15 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

2) paragrahvi 15² lõike 1 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasade“ sõnadega „või registreeritud elukaaslaste“;

3) paragrahvi 22 lõige 1 punktis 3 asendatakse sõna „isa“ sõnadega „teise vanema“;

4) paragrahvi 23 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kui lapse sünni registreerimise avalduse esitab ema ja teise vanema andmete rahvastikuregistrisse kandmiseks puudub alus, selgitab perekonnaseisumetnik emale teise vanema andmete rahvastikuregistrisse kandmise võimalusi.“;

5) paragrahvi 25 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „kohtulahendi“ tekstiosaga „või kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 17¹ lõikes 1 sätestatud nõusoleku“;

6) paragrahvi 25 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Kui lapse ema naissoost abikaasa on andnud kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 17² lõikes 1 sätestatud nõusoleku abikaasa viljastamiseks, kantakse tema kui lapse

teise vanema andmed rahvastikuregistrisse kunstlikuks viljastamiseks antud nõusoleku alusel.“;

7) paragrahvi 26 lõige 6 tunnistatakse kehtetuks;

8) paragrahvi 32 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6 järgmises sõnastuses:

„6) kooselulepingu lõppemine;“;

9) paragrahvi 33 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

10) paragrahvi 35 lõige 1 teist lauset täiendatakse pärast sõna „abielu“ tekstiosaga „, kooseluleping“;

11) paragrahvi 37 lõige 2 punkti 4 täiendatakse pärast sõna „regulatsiooni“ tekstiosaga: „või kui abiellujatel on Eestis sõlmitud kehtiv kooseluleping ning nad sõlmivad omavahel abielu kooseluseaduse § 24 kohaselt, märgitakse abiellumisavalduses, et jätkatakse kooselulepingus kokku lepitud varasuhet;“;

12) paragrahvi 37 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) „Perekonnaseisuametnik selgitab abiellujatele käeoleva seaduse § 37 lõike 2 punktis 4 nimetatud valiku tegemisel varasuhete õiguslikku olemust ning varasuhte valimata jätmise tagajärgi. Abiellujatele kellel on Eestis sõlmitud kehtiv kooseluleping ning kes sõlmivad omavahel abielu kooseluseaduse § 24 kohaselt, selgitab perekonnaseisuametnik kooselulepingus kokku lepitud varasuhte jätkumisega seonduvat, samuti varasuhte muutmise võimalusi.“;

13) paragrahvi 42 lõiget 3 täiendatakse pärast sõnu „või varalahusus“ sõnadega „või jätkavad abikaasad kooselulepingus kokku lepitud varasuhet,“;

14) paragrahvi 42 lõiget 7¹ täiendatakse pärast sõnu „või varalahusus“ sõnadega „või jätkavad abikaasad kooselulepingus kokku lepitud varasuhet,“.

§ 38. Politsei ja piirivalve seaduse muutmine

Politsei ja piirivalve seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 7⁵³ lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „lesele“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu,“;

2) paragrahvi § 7⁵⁹ lõige 2¹ neljandat lauset täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasa,“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase,“;

3) paragrahvi 42 lõiget 1 täiendatakse pärast sõnu „endine abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane, endine registreeritud elukaaslane“.

§ 39. Prokuratuuriseaduse muutmine

Prokuratuuriseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 15 lõike 2 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) kes on prokuröri ametikoha vahetu kontrollija või vahetu juhi abikaasa, registreeritud elukaaslane, elukaaslane või vanavanem või kes on ametikoha vahetu kontrollija või vahetu juhi või nende abikaasa, registreeritud elukaaslase või elukaaslase vanem või vanema alaneja sugulane, sealhulgas laps ja lapselaps. Vanemaks loetakse ka lapsendaja ja kasuvanem ning alanejaks sugulaseks ka lapsendatu ja kasulaps. Nimetatud piirang kehtib ka prokuröri ametikoha vahetu kontrollija või vahetu juhi ametikoha täitmisel;“;

2) paragrahvi 15¹ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Isikuandmete ankeedis märgib kandideeriv isik ka oma sugulaste ja hõimlaste (vanemad, õde, vend, lapsed, abikaasa, registreeritud elukaaslane, endine abikaasa, endine registreeritud elukaaslane), samuti alalise elukaaslase ees- ja perekonnanime, isikukoodi (isikukoodi puudumisel sünniaeg ja -koht) ja kontaktandmed.“.

§ 40. Pärimisseaduse muutmine

Pärimisseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 11 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

2) paragrahvi 12 lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

3) paragrahvi 16 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 16. Abikaasa ja registreeritud elukaaslane seadusjärgse pärijana“;

4) paragrahvi 16 lõige 1 sissejuhatavat lauset täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

5) paragrahvi 16 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

6) paragrahv 16 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks;

7) paragrahvi 16 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Üleelanud registreeritud elukaaslasel ei ole pärimisõigust ega õigust eelosale, kui pärandaja oli enne oma surma teinud kooselulepingu lõpetamiseks notariaalselt tõestatud tahteavalduse või esitanud selleks kohtule hagi, samuti siis, kui pärandaja oli oma surma ajal õigustatud nõudma kooselulepingu kehtetuks tunnistamist ja oli esitanud selleks kohtule hagi.“;

8) paragrahvi 17 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 17. Abikaasa ja registreeritud elukaaslase õigus eelosale“;

9) paragrahvi 17 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui pärandaja üleelanud abikaasa või registreeritud elukaaslane pärib koos teise järjekorra pärijatega, saab ta peale pärandiosa eelosana abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühise kodu tavalise sisustuse esemed, kui need ei ole kinnisasja päraldised.“;

10) paragrahvi 23 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Tunnistajaks ei või olla isik, kelle enda või kelle üleneja või alaneja sugulase, venna või õe või nende alaneja sugulase või abikaasa või registreeritud elukaaslase või abikaasa või registreeritud elukaaslase üleneja või alaneja sugulase kasuks testament tehakse.“;

11) paragrahvi 32 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 32. Abikaasa või registreeritud elukaaslase kasuks tehtud testamendi kehtetuse eeldused“;

12) paragrahvi 32 lõige 1 sissejuhatavat lauset täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

13) paragrahvi 32 lõiget 1 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:
„1¹) kooseluleping on lõpetatud enne pärandaja surma;“;

14) paragrahvi 32 lõiget 1 täiendatakse punktiga 2¹ järgmises sõnastuses:
„2¹) pärandaja oli enne oma surma teinud kooselulepingu lõpetamiseks notariaalselt tõestatud tahteavalduse või esitanud selleks kohtule hagi;“;

15) paragrahvi 32 lõiget 1 täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses;
„3¹) pärandaja oli oma surma ajal õigustatud nõudma kooselulepingu kehtetuks tunnistamist ja oli esitanud selleks kohtule hagi.“;

16) paragrahvi 97 lõige 2 sissejuhatavat lauset muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(2) Abikaasade või registreeritud elukaaslaste vahel sõlmitud pärimislepinguga pärandaja abikaasale, registreeritud elukaaslasele või kolmandale isikule annaku määramine muutub kehtetuks, kui:“;

17) paragrahvi 97 lõiget 2 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:
„1¹) kooseluleping on lõpetatud enne pärandaja surma;“;

18) paragrahvi 97 lõiget 2 täiendatakse punktiga 2¹ järgmises sõnastuses:
„2¹) pärandaja oli enne oma surma teinud kooselulepingu lõpetamiseks notariaalselt tõestatud tahteavalduse või esitanud selleks kohtule hagi;“;

19) paragrahvi 97 lõiget 2 täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses:
„3¹) pärandaja oli oma surma ajal õigustatud nõudma kooselulepingu kehtetuks tunnistamist ja oli esitanud kohtule selleks hagi.“;

20) paragrahvi 98 lõiget 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kui pärandaja alaneja sugulane loobub seadusjärgsest pärimisõigusest, loetakse, et loobunud on pärandaja teiste alanejate sugulaste, pärandaja abikaasa ja registreeritud elukaaslase kasuks, kui lepinguga ei ole määratud teisiti.“;

21) paragrahv 101 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Abikaasade või registreeritud elukaaslaste vahel sõlmitud pärimislepingule, millega nad on nimetanud teineteise vastastikku ainupärijaks ja milles on määratud, kellele läheb üle üleelanud abikaasa või registreeritud elukaaslase pärand või muu pärimislepingu alusel saadu, kohaldatakse käesoleva seaduse §-s 90 sätestatud.“;

22) paragrahvi 103 lõige 1 punkti 2 täiendatakse pärast sõna abikaasa tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

23) 5. peatüki pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„SUNDOSA JA ÜHISE KODU ISIKLIK KASUTUSÕIGUS“

24) paragrahvi 104 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Registreeritud elukaaslasel, kelle suhtes oli pärandajal surma hetkel kehtiv ülalpidamiskohustus, on õigus nõuda pärijalt sundosa käesolevas peatükis sätestatud eeldustel ja korras.“;

25) paragrahvi 106 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „ja registreeritud elukaaslase“;

26) paragrahvi 106 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud nõuet ei rahuldata, kui kingituse tegemisest on möödunud kümme aastat. Kui kingitus on tehtud pärandaja abikaasale või registreeritud elukaaslasele, ei alga tähtaeg enne abielu või registreeritud kooselu lõppemist.“;

27) paragrahvi 108 lõige 1 esimest lauset täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

28) seadust täiendatakse paragrahviga § 109¹ järgmises sõnastuses:

„§ 109¹. Abikaasa ja registreeritud elukaaslase ühise kodu isiklik kasutusõigus

(1) Pärandaja abikaasa või registreeritud elukaaslane võib nõuda asjaõigusseaduse §-s 227 sätestatud asjaõiguse seadmist kinnisasjale, mis oli abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühine kodu, eeldusel, et tema elujärg pärimise tõttu halveneks. Kui pärandaja abikaasa või registreeritud elukaaslane on pärija või tal on õigus saada sundosa, saab ta eelmises lauses nimetatud õiguse lisaks oma pärandiosale või sundosale.

(2) Abikaasal ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õigust, kui pärandaja oli enne oma surma esitanud kohtule abielu lahutamise hagi või andnud abielu lahutamiseks kirjaliku nõusoleku, samuti siis, kui pärandaja oli oma surma ajal õigustatud nõudma abielu kehtetuks tunnistamist ja oli esitanud selleks kohtule hagi.

(3) Registreeritud elukaaslasel ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õigust, kui pärandaja oli enne oma surma teinud kooselulepingu lõpetamiseks notariaalselt tõestatud tahteavalduse või esitanud selleks hagi kohtule, samuti siis, kui pärandaja oli oma surma ajal õigustatud nõudma kooselulepingu kehtetuks tunnistamist ja oli esitanud kohtule selleks hagi.“;

29) paragrahvi 167 lõige 4¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4¹) Kui pärandaja oli pärandi avanemise ajal abielus või registreeritud kooselus ja abikaasade või registreeritud elukaaslaste varasuhte liik oli varaühisus, esitab notar käesoleva paragrahvi lõigetes 2–4 sätestatud päringud ja järelepärimised ka pärandaja üleelanud abikaasa või registreeritud elukaaslase õiguste ja kohustuste kohta.“;

30) paragrahvi 171 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kui pärandaja oli pärandi avanemise ajal abielus või registreeritud kooselus, märgib notar pärimistunnistusele andmed pärandaja üleelanud abikaasa või registreeritud elukaaslase ees- ja perekonnanime, isikukoodi, abielu või kooselulepingu sõlmimise aja ning abikaasade või registreeritud elukaaslaste varasuhte kohta. Kui pärandaja abielu või kooseluleping oli enne pärandi avanemist lõppenud, kuid abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara oli jäänud jagamata, märgib notar pärimistunnistusele ka selle asjaolu ning andmed pärandajaga abielus või registreeritud kooselus olnud isiku ees- ja perekonnanime, isikukoodi, abielu või kooselulepingu sõlmimise ja lõppemise aja, samuti abikaasade või registreeritud elukaaslaste varasuhte kohta.“.

§ 41. Päästeseaduse muutmine

Päästeseaduse paragrahvi 41 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „lesele“ tekstiosaga „registreeritud elukaaslasele, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu“.

§ 42. Päästeteenistuse seaduse muutmine

Päästeteenistuse seaduse paragrahvi 7² lõiget 2 täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasa“, tekstiosaga „registreeritud elukaaslase“.

§ 43. Püeiasustusega väikesaarte seaduse muutmine

Püeiasustusega väikesaarte seaduse paragrahvi 14¹ lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ tekstiosaga „registreeritud elukaaslase“.

§ 44. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmine

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi § 9¹ lõiget 7 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) registreeritud elukaaslane;“;

2) paragrahvi § 9¹ lõiget 7 täiendatakse punktiga 5 järgmises sõnastuses:

„5) lapse registreeritud elukaaslane.“;

3) paragrahvi § 61¹ lõikes 2 asendatakse sõnad „ja abikaasa“ tekstiosaga „abikaasa ja registreeritud elukaaslane“.

§ 45. Rahvastikuregistri seaduse muutmine

Rahvastikuregistri seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 21 lõige 1 punkti 10 täiendatakse pärast sõna „lahutatud“ tekstiosaga „registreeritud kooselus, registreeritud kooselu lõpetatud, registreeritud kooselu lõppenud“;

2) paragrahvi 21 lõige 1 punkti 15 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „registreeritud elukaaslase“;

3) paragrahvi 22 lõiget 1 täiendatakse punktiga 2¹ järgmises sõnastuses:

„2¹) kooseluleping;“;

4) paragrahvi 44 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

5) paragrahvi 45 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

6) paragrahvi 53 lõiget 1³ täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „ja registreeritud elukaaslase“;

7) paragrahvi 84 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ tekstiosaga „registreeritud elukaaslasele“.

§ 46. Rahvusvahelise eraõiguse seaduse muutmine

Rahvusvahelise eraõiguse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduse 7. osa 1. peatüki pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„ABIELU JA REGISTREERITUD KOOSELU“;

2) paragrahvi 55 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 55. Abielu sõlmimise ja kooselu registreerimise korrale kohaldatav õigus“;

3) paragrahvi 55 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Käesolevas paragrahvis lõigetes 1 ja 2 abielu kohta sätestatud kohaldatakse ka registreeritud kooselu kohta.“;

4) paragrahvi 56 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 56. Abielu sõlmimise ja kooselu registreerimise eeldustele kohaldatav õigus“;

5) paragrahvi 56 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Abielluja või kooselu registreeriva isiku varasem abielu või registreeritud kooselu ei ole abielu sõlmimise või kooselu registreerimise takistuseks, kui see on lõppenud Eestis tehtud või tunnustatud otsuse alusel, isegi kui see otsus ei vasta abielluja või kooselu registreeriva isiku elukohariigi õigusele.“;

6) paragrahvi 56 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 3 abielu kohta sätestatud kohaldatakse ka registreeritud kooselu kohta.“;

7) paragrahvi 57 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 57. Abielu ja registreeritud kooselu üldised õiguslikud tagajärjed“;

8) paragrahvi 57 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–4 abielu kohta sätestatud kohaldatakse ka registreeritud kooselu kohta, välja arvatud registreeritud elukaaslase suhtlusõigusele ja õigusele lapsendada kooseluseaduse § 15 mõttes.“;

9) paragrahvi 58 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 58. Abikaasade ja registreeritud elukaaslaste varalistele õigustele kohaldatav õigus“;

10) paragrahvi 58 täiendatakse lõigetega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„(4) Registreeritud elukaaslaste varalistele õigustele kohaldatakse registreeritud elukaaslaste valitud õigust. Registreeritud elukaaslased võivad valida käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud vormis varalistele õigustele kohaldatavaks õiguseks, tingimusel, et kõnealuse õigusega tunnustatakse registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi, ühe registreeritud elukaaslase elukohariigi õiguse, ühe registreeritud elukaaslase kodakondsuse riigi õiguse, sõltumata käesoleva seaduse § 11 lõikes 2 sätestatust või selle riigi õiguse, mille alusel kooselu registreeriti.“

(5) Kui registreeritud elukaaslased ei ole kohaldatavat õigust valinud, kohaldatakse registreeritud elukaaslaste varalistele õigustele registreeritud kooselu üldistele õiguslikele tagajärgedele kohaldatavat õigust (käesoleva seaduse § 57) kooselu registreerimise ajal.“;

11) paragrahv 59 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 59. Kolmandate isikute kaitse“

(1) Kui vähemalt ühe abikaasa elukoht on Eestis või kui vähemalt üks abikaasa tegeleb Eestis majandus- või kutsetegevusega, saavad abikaasad kolmandate isikute suhtes Eesti õigusest erinevatele varalistele õigustele tugineda üksnes juhul, kui kolmas isik sellest õigussuhte tekkimise ajal teadis või pidi teadma.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 abielu kohta sätestatud kohaldatakse ka registreeritud kooselule.“;

12) paragrahv 60 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 60. Abielu lahutamisele, registreeritud kooselu lõpetamisele ning abielu või registreeritud kooselu kehtetusele kohaldatav õigus“;

13) paragrahvi 60 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 abielu kohta sätestatud kohaldatakse ka registreeritud kooselu kohta.“.

§ 47. Rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse muutmine

Rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 17 lõike 3 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

2) paragrahvi 18 lõike 1 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“.

§ 48. Ravikindlustuse seaduse muutmine

Ravikindlustuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 5 lõige 3¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3¹) Kindlustatud isik, kelle eest maksab sotsiaalmaksu äriregistrisse kantud füüsilisest isikust ettevõtja, on tema abikaasa või registreeritud elukaaslane, kes on kantud töötamise registrisse füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses osaleva abikaasa või registreeritud elukaaslasena maksukorralduse seaduse § 20² alusel (edaspidi *füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses osalev abikaasa või registreeritud elukaaslane*).“;

2) paragrahvi 5 lõige 4 punkti 4 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

3) paragrahvi 10¹ pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 10¹. Füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses osaleva abikaasa või registreeritud elukaaslase kindlustuskaitse kestus“;

4) paragrahvi 10¹ lõikeid 1–5 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

5) paragrahvi 10¹ lõiget 6 täiendatakse pärast sõna „abikaasal“ sõnadega „või registreeritud elukaaslasel“;

6) paragrahvi 50 lõiget 1¹ täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“.

§ 49. Relvaseaduse muutmine

Relvaseaduse paragrahvi 7 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara jagamisel jääb ühele neist teise nimele registreeritud relv ja laskemoon, on ta kohustatud need viivitamata üle andma politseile käesoleva seaduse § 44 lõigetega 3 ja 4 kehtestatud korras.“.

§ 50. Riigi õigusabi seaduse muutmine

Riigi õigusabi seaduse paragrahvi 19 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Advokaat ei või isikule riigi õigusabi osutada ning ta on kohustatud õigusteenuse osutamisest keelduma või alustatud õigusteenuse osutamise viivitamata lõpetama advokatuuriseaduse § 44 lõikes 4 nimetatud asjaolu esinemisel ning samuti juhul, kui tema enda või tema abikaasa, registreeritud elukaaslase või lähedase sugulase, samuti tema abikaasa või registreeritud elukaaslase lähedase sugulase huvid samas asjas on vastuolus riigi õigusabi saaja huvidega.“.

§ 51. Riigihangete seaduse muutmine

Riigihangete seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 188 lõike 2 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abielus“ sõnadega „või registreeritud kooselus“;

2) paragrahvi 188 lõike 2 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) abikaasa, registreeritud elukaaslane, elukaaslane, samuti abikaasa, registreeritud elukaaslase või elukaaslase õde, vend või otseliinis sugulane, sealhulgas pärast abielu, registreeritud kooselu või püsiva kooselu lõppemist.“.

§ 52. Riigilõivuseaduse muutmine

Riigilõivuseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 15 lõige 1 punkti 8 täiendatakse pärast sõna „abielulahutuse“ sõnadega „või kooselulepingu lõpetamise“;

2) paragrahvi 25 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6¹ järgmises sõnastuses:

„6¹) registreeritud elukaaslaste ühisvara puhul kinnistusraamatusse kantud omaniku registreeritud elukaaslase kohta kande tegemine;“;

3) paragrahvi 59 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „lahutamiseks“ sõnadega „või kooselulepingu lõpetamiseks“;

4) paragrahvi 76 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui kinnistu omandajaks on kinnistusraamatusse kantud omaniku alaneja või üleneja sugulane, abikaasa või registreeritud elukaaslane, tasutakse kinnistu uue omaniku kohta kande tegemise eest riigilõivu 50 protsenti täismäärast.“;

5) paragrahvi 273 lõiget 5 ja § 274 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

6) paragrahvi 341³ pealkirjas asendatakse sõnad „või surnud abikaasa“ sõnadega „surnud abikaasa või registreeritud elukaaslase“.

§ 53. Riigivaraseaduse muutmine

Riigivaraseaduse paragrahvi 80 lõiget 6 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „,registreeritud elukaaslane“.

§ 54. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmine

Riikliku pensionikindlustuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 10 lõige 1 punktid 1–3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Õigus soodustingimustel vanaduspensionile on järgmistel isikutel, kui neil on olemas vanaduspensioni määramiseks nõutav pensionistaaž:

1) vanemal, vanema abikaasal, vanema registreeritud elukaaslasel, eestkostjal või hoolduspere vanemal, kes on kasvatanud vähemalt kaheksa aastat alla 18-aastast keskmise, raske või sügava puudega last või viit või enam last, – viis aastat enne vanaduspensioniiikka jõudmist;

2) vanemal, vanema abikaasal, vanema registreeritud elukaaslasel, eestkostjal või hoolduspere vanemal, kes on kasvatanud vähemalt kaheksa aastat nelja last, – kolm aastat enne vanaduspensioniiikka jõudmist;

3) vanemal, vanema abikaasal, vanema registreeritud elukaaslasel, eestkostjal või hoolduspere vanemal, kes on kasvatanud vähemalt kaheksa aastat kolme last, – üks aasta enne vanaduspensioniiikka jõudmist;“;

2) paragrahvi 20 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Õigus toitjakaotuspensionile on toitja surma korral tema ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetel. Lapse, vanema, lese või registreeritud elukaaslase, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, õigus toitjakaotuspensionile ei sõltu sellest, kas nad olid toitja ülalpidamisel või mitte.“;

3) paragrahvi 20 lõiget 2 täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses:

„3¹) toitja mittetöötav registreeritud elukaaslane, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, kes on rase (alates 12. rasedusnädalast);

4) paragrahvi 20 lõige 2 punkti 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) toitja lesk või registreeritud elukaaslane, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, kellel on vastavalt töövõimetoetuse seadusele tuvastatud osaline või puuduv töövõime või kes on vanaduspensionieas ja kelle abielu või registreeritud kooselu toitjaga oli kestnud vähemalt ühe aasta;“;

5) paragrahvi 20 lõige 3 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

6) paragrahvi 20 lõige 3 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasana“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasena“;

7) paragrahvi 24 lõige 1¹ punkte 1–2 täiendatakse pärast sõnu „abikaasale“ tekstiosaga „, vanema registreeritud elukaaslasele“;

8) paragrahvi 24 lõige 1¹ punkti 3 täiendatakse pärast sõnu „abikaasale“ tekstiosaga „, vanema registreeritud elukaaslasele“;

9) paragrahvi 28 lõige 2 punkti 5 täiendatakse pärast sõna „abikaasal“ sõnadega „,või registreeritud elukaaslasel“;

10) paragrahvi 28 lõige 2 punkti 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„7) I grupi invaliidi, lapsinvaliidi, alla 18-aastase lapseast invaliidi eest hoolitsemise aeg ning vanemal, vanema abikaasal, vanema registreeritud elukaaslasel, eestkostjal või lapse tegelikul hooldajal väikelapse eest hoolitsemise aeg kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni;

11) paragrahvi 28 lõige 2 punkti 12 täiendatakse pärast sõna „abikaasal“ tekstiosaga „, vanema registreeritud elukaaslasel“;

12) paragrahvi 41 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Lese, registreeritud elukaaslase kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, või lahutatud isiku uuesti abiellumisel või kooselulepingu sõlmimisel säilitatakse temale abikaasa või registreeritud elukaaslase surma puhul või käesoleva seaduse § 20 lõikes 5 sätestatud juhul määratud toitjakaotuspension või rahvapension 12 kuuks.“.

§ 55. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmine

Sotsiaalhoolekande seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 131 lõige 7 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abielus“ tekstiosaga „, registreeritud kooselus“;

2) paragrahvi 131 lõiget 11 täiendatakse pärast sõna „abielus“ sõnadega „või registreeritud kooselus“;

3) paragrahvi 133 lõiget 8 täiendatakse pärast sõna „abielus“ sõnadega „või registreeritud kooselus“;

4) paragrahvi 140 pealkirja täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele“;

5) paragrahvi 140 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasal“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasel“.

§ 56. Sotsiaalmaksuseaduse muutmine

Sotsiaalmaksuseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõige 4 punkti 3 täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasana,“ tekstiosaga „vanema registreeritud elukaaslasena,“;

2) paragrahvi 6 lõige 1 punkti 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) üks Eestis elav ja alla kolmeaastast Eestis elavat last kasvatav vanem, vanema abikaasa, vanema registreeritud elukaaslane, lapsendaja, eestkostja või hoolduspere vanem, kellele makstakse ema vanemahüvitist, jagatavat vanemahüvitist või lapsendaja vanemahüvitist pererahvitiste seaduse alusel, arvestades käesoleva paragrahvi lõigetes 2⁶ ja 2⁷ sätestatut;“;

3) paragrahvi punkti 1¹ täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasa,“ tekstiosaga „vanema registreeritud elukaaslane,“;

4) paragrahvi 6 lõige 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) välisteenistuse seaduse § 67 ja avaliku teenistuse seaduse § 46 alusel abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu saav isik;“;

4) paragrahvi 6 lõige 1 punkte 2¹ ja 3² täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

5) paragrahvi 6 lõige 1 punkti 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„8) ravikindlustuse seaduse § 5 lõike 2 punktis 1, 2, 4, 5 või 5¹ või lõikes 3 nimetatud isiku ülalpeetav abikaasa või registreeritud elukaaslane, kes kasvatab vähemalt ühte alla 8-aastast last või 8-aastast last kuni esimese klassi lõpetamiseni või vähemalt kolme alla 16-aastast last ning kelle eest või kelle abikaasa või registreeritud elukaaslase eest ei maksa riik sotsiaalmaksu käesoleva lõike punkti 1 või 1¹ alusel;“

6) paragrahvi 6 lõige 1 punkti 10 täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasa,“ tekstiosaga „vanema registreeritud elukaaslane,“;

7) paragrahvi 6 lõikes 2² asendatakse sõna „abikaasatasu“ sõnadega „abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu“;

8) paragrahvi 6¹ lõiget 1 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“ vastavas käändes;

9) paragrahvi 6¹ lõiget 2 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“ vastavas käändes;

10) paragrahvi 6¹ lõike 3 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasana“ sõnadega „või registreeritud elukaaslasena“;

11) paragrahvi 6¹ lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

12) paragrahvi 9 lõiget 1² täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“.

§ 57. Surma põhjuse tuvastamise seaduse muutmine

Surma põhjuse tuvastamise seaduse paragrahvi 6 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasat“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslast“.

§ 58. Tagatisfondi seaduse muutmine

Tagatisfondi seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 13 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui nõukogu liikme sugulane (laps, vanem, õde, vend), abikaasa, registreeritud elukaaslane, hõimlane (abikaasa või registreeritud elukaaslase laps, vanem, õde, vend) või temaga koos elav perekonnaliige on juhataja või juhatajaks nimetatav isik, on nõukogu liige kohustatud enne hääletamist käesoleva seaduse § 6 lõike 2 punktis 4 sätestatud küsimuses sellest nõukogule teatama.“;

2) paragrahvi 25 lõige 2¹ punkti 2 täiendatakse pärast tekstiosa „lahutamise,“ tekstiosaga „kooselulepingu sõlmimise või kooselulepingu lõpetamisega,“;

3) paragrahvi 62 punkte 4 ja 5 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

4) paragrahvi 73² punkte 2 ja 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“.

§ 59. Tarbijakaitseaduse muutmine

Tarbijakaitseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 42 lõige 2 punkti 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) oma abikaasa, registreeritud elukaaslase või elukaaslase kaebuse asjas, samuti abikaasa, registreeritud elukaaslase või elukaaslase õe või venna või otseliinis sugulase kaebuse asjas, isegi kui abielu, registreeritud kooselu või kooselu on lõppenud;“

2) paragrahvi 42 lõige 2 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „,registreeritud elukaaslase“.

§ 60. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmine

Tsiviilkohtumenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 23 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„ 2) oma abikaasa, registreeritud elukaaslase või elukaaslase asjas, samuti abikaasa, registreeritud elukaaslase või elukaaslase õe, venna või otseliinis sugulase asjas, isegi kui abielu, registreeritud kooselu või püsiv kooselu on lõppenud;“;

2) paragrahvi 102 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Abieluasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on:

1) abielu lahutamine või kooselulepingu lõpetamine;

2) abielu või kooselulepingu kehtetuks tunnistamine;

3) abielu või kooselulepingu olemasolu või puudumise tuvastamine;

4) ühisvara jagamine või muu abikaasade või registreeritud elukaaslaste varasuhtega seotud nõue;

5) abikaasa abielusuhtest tulenev muu nõue teise abikaasa vastu või registreeritud elukaaslase registreeritud kooselust tulenev muu nõue teise registreeritud elukaaslase vastu.“;

3) paragrahvi 102 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eesti kohus võib abieluasja lahendada, kui:

1) vähemalt üks abikaasa või registreeritud elukaaslane on Eesti Vabariigi kodanik või oli seda abielu või kooselulepingu sõlmimise ajal;

2) mõlema abikaasa või registreeritud elukaaslase elukoht on Eestis;

3) ühe abikaasa või registreeritud elukaaslase elukoht on Eestis, välja arvatud juhul, kui tehtavat otsust ei tunnustataks ilmselt üheski riigis, mille kodanikud abikaasad või registreeritud elukaaslased on.“;

4) paragrahvi 102 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasade“ sõnadega „või registreeritud elukaaslaste“;

5) paragrahvi 102 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kui äraolija varale on tema teadmata kadumise tõttu seatud hooldus või kui piiratud teovõimega isikule on määratud eestkostja või kui isikule on mõistetud karistuseks vangistus, võib esitada tema vastu hagi abielu lahutamiseks või kooselulepingu lõpetamiseks ka hageja elukoha järgi.“;

6) paragrahvi 103 lõiget 4 täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses:

„3¹) registreeritud elukaaslaste vahelise ülalpidamiskohustuse täitmiseks;“;

7) paragrahvi 116 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Abikaasade, lahutatud abikaasade, registreeritud elukaaslaste või endiste registreeritud elukaaslaste vahelist õigussuhet käsitlevat hagita asja lahendab kohus, kelle tööpiirkonnas on abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühine elukoht või kus viimati oli nende ühine elukoht.“;

8) paragrahvi 116 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kui abikaasadel või registreeritud elukaaslastel ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul Eestis olnud ühist elukohta või kui kummagi abikaasa või registreeritud elukaaslase elukoht ei ole enam viimase ühise elukoha järgse kohtu tööpiirkonnas, lahendab asja selle abikaasa või registreeritud elukaaslase elukoha järgne kohus, kelle õigust taotletava määrusega kitsendatakse. Kui selle abikaasa või registreeritud elukaaslase elukoht ei ole Eestis või kui elukohta ei saa kindlaks teha, lahendab asja avaldaja elukoha järgne kohus.“;

9) paragrahvi 164 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kohus võib jagada kulud erinevalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatust, kui tegemist on abikaasade või registreeritud elukaaslaste varasuhete seotud vaidlusega või kui kulude selline jaotus ei oleks õiglane, muu hulgas kui see kahjustaks ülemääraselt ühe abikaasa või registreeritud elukaaslase olulisi vajadusi.“;

10) paragrahvi 218 lõige 1 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) menetlusosalise üleneja või alaneja sugulane, abikaasa või registreeritud elukaaslane;“;

11) paragrahvi 219 lõige 2 punkti 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) kohus menetleb lapse äravõtmist kasuperekonnast, ühelt vanemalt või muult lapsega suhtlemiseks õigustatud isikult.“;

12) paragrahvi 222 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Abielu lahutamise, kooselulepingu lõpetamise või nende kehtetuks tunnistamise hagi võib tsiviilkohtumenetlusteovõimetu abikaasa või registreeritud elukaaslase esindaja esitada üksnes kohtu nõusolekul.“;

13) paragrahvi 257 lõige 1 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abielus“ sõnadega „või registreeritud kooselus“;

14) paragrahvi 257 lõige 1 punkti 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) abikaasal, registreeritud elukaaslasel, elukaaslasel ja tema vanemal, sealhulgas pärast abielu, registreeritud kooselu või püsiva kooselu lõppemist.“;

15) paragrahvi 378 lõige 3 punkti 5 täiendatakse pärast sõna „abikaasade“ sõnadega „või registreeritud elukaaslaste“;

16) paragrahvi 378 lõige 3 punkti 6 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

17) paragrahvi 378 lõige 3 punkti 7 täiendatakse pärast sõna „abielu“ tekstiosaga „, registreeritud kooselu“;

18) paragrahvi 407 lõige 4 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Tagaseljaotsuse võib siiski teha ühisvara jagamise asjas või muu abikaasade või registreeritud elukaaslaste varasuhteid puudutava hagi kohta, kui asja saab lahendada eraldi muust abieluasjast.“;

19) paragrahvi 413 lõige 4 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Tagaseljaotsuse võib siiski teha ühisvara jagamise asjas või muu abikaasade või registreeritud elukaaslaste varasuhteid puudutava hagi kohta, kui asja saab lahendada eraldi muust abieluasjast.“;

20) paragrahvi 467 lõikes 2 asendatakse sõna „abieluga“ sõnadega „abielu või registreeritud kooseluga“;

21) paragrahvi 509 lõige 1 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

22) paragrahvi 519 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

23) paragrahvi 525 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

24) paragrahvi 532 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

25) paragrahvi 536 lõige 2 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

26) paragrahvi 539¹ lõige 2 teist lauset täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

27) paragrahvi 550 lõige 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) hooldus- ja suhtlusõiguse asjad, muu hulgas otsustusõiguse üleandmine, hooldusõiguse muutused, hooldusõiguse piiramine või täielik äravõtmine ning lapsega suhtlemise korra kindlaks määramine (hooldus- ja suhtlusõiguse asjad);“;

28) paragrahvi 550 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Hooldus- ja suhtlusõiguse asja võib kohus lahendada ka hagemenetluses, kui seda nõutakse koos abielu lahutamise, kooselulepingu lõpetamise või elatise väljamõistmisega hagemenetluses.“;

29) paragrahvi 564 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kui avaldaja on abielus või registreeritud kooselus, lisab ta avaldusele abikaasa või registreeritud elukaaslase kirjaliku nõusoleku lapsendamiseks, välja arvatud juhul, kui abikaasa või registreeritud elukaaslase nõusolek ei ole lapsendamiseks seaduse kohaselt vajalik.“;

30) paragrahvi 580 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

31) paragrahvi 583 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“.

§ 61. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmine

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse paragrahvi 164 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses: „(1¹) Registreeritud elukaaslaste vaheliste nõuete aegumine on registreeritud kooselu kestel peatunud.“.

§ 62. Tulumaksuseaduse muutmine

Tulumaksuseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 8 lõige 1 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasad“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslased“;

2) paragrahvi 8 lõige 1 punkte 8 ja 9 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;

3) paragrahv 23⁴ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 23⁴. Täiendav maksuvaba tulu abikaasa ja registreeritud elukaaslase eest

(1) Residendist füüsilisel isikul on õigus maksustamisperioodi tulust maha arvata residendist abikaasa või registreeritud elukaaslase eest täiendav maksuvaba tulu 2160 eurot, kui residendist füüsilise isiku ja tema abikaasa või residendist füüsilise isiku ja tema registreeritud elukaaslase maksustamisperioodi § 23 lõikes 3 nimetatud tulu kokku ei ületa 50 400 eurot, arvestades lõigetes 2 ja 3 sätestatud.

(2) Täiendavat maksuvaba tulu on õigus maha arvata osas, mille võrra abikaasa või registreeritud elukaaslase maksustamisperioodi § 23 lõikes 3 nimetatud tulu on väiksem lõikes 1 nimetatud täiendavast maksuvabast tulust.

(3) Lõikes 2 nimetatud summa ei või olla suurem kui 50 400 euro ja abikaasade või registreeritud elukaaslaste kogu maksustatava tulu vahe.“;

4) paragrahvi § 28² lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Kui §-des 25 ja 26 nimetatud mahaarvamised ületavad lõikes 1 sätestatud piirmäärasid või kui §-s 23¹ nimetatud mahaarvamine ületab maksumaksja maksustatavat tulu, võib mahaarvamiste kasutamata jääva osa nimetatud piirmäärasid arvestades oma maksustatavast tulust maha arvata maksumaksja abikaasa või registreeritud elukaaslane, kui maksustamisperioodil kehtis abikaasade või registreeritud elukaaslaste varasuhtena varaühisus. Paragrahvis 23¹ nimetatud mahaarvamise õiguse kasutamisel võib arvesse võtta mõlema abikaasa või registreeritud elukaaslase lapsed, kelle kohta ei arva täiendavat maksuvaba tulu maha kolmas isik.“;

5) paragrahvi 44 lõige 2¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2¹) Residendist maksumaksja, kes oli maksustamisperioodi viimase päeva seisuga abielus või registreeritud kooselus, võib oma tuludeklaratsioonis maha arvata residendist abikaasa või registreeritud elukaaslase eest §-s 23⁴ sätestatud täiendava maksuvaba tulu ning teha §-des 25 ja 26 sätestatud mahaarvamisi, arvestades §-s 28² sätestatud piiranguid. Käesolevas lõikes sätestatud mahaarvamisi võivad kasutada ka abikaasad või registreeritud elukaaslased, kellest üks on resident ja teine on lepinguriigi resident või kes mõlemad on lepinguriigi residendid.“;

6) paragrahvi 48 lõiget 6 täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele“.

§ 63. Turvaseaduse muutmine

Turvaseaduse paragrahvi 34 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna abikaasale tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele“.

§ 64. Tõestamiseaduse muutmine

Tõestamiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõiget 1 täiendatakse punktiga 2¹ järgmises sõnastuses:

„2¹) tema registreeritud elukaaslase või endise registreeritud elukaaslase huve;“;

2) paragrahvi 3 lõige 1 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) isiku huve, kes on notari, tema abikaasa, registreeritud elukaaslase, endise abikaasa või endise registreeritud elukaaslase otsejoones sugulane või vend, õde, poolvend, poolõde või nende alaneja sugulane;“;

3) paragrahvi 7 lõiget 1 täiendatakse punktiga 2¹ järgmises sõnastuses:

„2¹) tema registreeritud elukaaslase;“;

4) paragrahv 22 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 22. Perekonnaseisu tuvastamine

(1) Kui tehingu ese võib olla abikaasade, registreeritud elukaaslaste, endiste abikaasade või endiste registreeritud elukaaslaste ühisvara, märgib notar notariaalakti osaleja perekonnaseisu ja kuidas ta selle tuvastas ning miks tehingu ese võib kuuluda ühisvara hulka.

(2) Asjaõiguslepingu tõestamisel märgib notar notariaalakti tehingu eseme omandaja perekonnaseisu ja selle tuvastamise alused. Kui tehingu ese hakkab kuuluma abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara hulka, märgib notar notariaalakti lisaks asjaolud, mille alusel ta selle tuvastas. Tehingu eseme omandajateks märgib notar sellisel juhul vastavalt mõlemad abikaasad või registreeritud elukaaslased.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud kohaldatakse ainult juhul, kui abikaasade või registreeritud elukaaslaste varalistele suhetele kohaldatakse Eesti õigust.“;

5) seadust täiendatakse paragrahviga 22¹ järgmises sõnastuses:

„§ 22¹. Kooselulepingu sõlmimine ja kooselulepingu sõlmimiseks esitatavad dokumendid

(1) Kooselulepingu sõlmimisel võib notar nõuda järgmiste dokumentide esitamist:

1) mõlema kooselulepingut sõlmida sooviva isiku sündi tõendav dokument;

2) teise või järgmise kooselulepingu sõlmimise korral dokument selle kohta, et eelmine kooseluleping on lõppenud või kehtetuks tunnistatud või kui kooselulepingu sõlmimisele on eelnenud abielu, dokument selle kohta, et abielu on lõppenud või kehtetuks tunnistatud;

3) kooselulepingu sõlmimise muu takistuse puudumist kinnitav dokument.

(2) Kooselulepingut sõlmida sooviva isiku sündi tõendava dokumendi esitamist ei nõuta, kui kooselulepingut sõlmida sooviv isik tõendab, et tõendit pole võimalik saada või selle saamine on ülemäära raske.

(3) Kui Eestis soovib kooselulepingu sõlmida välismaalane, peab ta lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud dokumentide esitamisele tõendama, et tal on Eestis viibimiseks välismaalaste seaduses nimetatud seaduslik alus.

(4) Seaduslikul alusel Eestis viibimist ei pea tõendama Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik ega isik, keda peetakse Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmeks vastavalt Euroopa Liidu kodaniku seadusele.“;

6) paragrahvi 27 täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses:
„3¹) on notariga registreeritud kooselus;“;

7) paragrahvi 27 punkti 4 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

8) paragrahv 37² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 37². Omandiõiguse tunnistuse tõestamine

(1) Notar tõestab tunnistuse (edaspidi *omandiõiguse tunnistus*) selle kohta, et asjaõigus kuulub abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara hulka, kui abikaasad või registreeritud elukaaslased esitavad selleks ühise notariaalselt tõestatud avalduse ning notar tuvastab, et asjaõigus kuulub nende ühisvara hulka, kuid kinnistusraamatusse on ebaõige kandemääruse alusel asjaõiguse omajana kantud ainult üks neist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohaldatakse ka juhul, kui abielu on lahutatud või registreeritud kooselu on lõpetatud, kuid abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara ei ole jagatud.

(3) Kui abielu või registreeritud kooselu on lõppenud ühe abikaasa või registreeritud elukaaslase surma tõttu ning pärandaja ja tema abikaasa või registreeritud elukaaslase varasuhe oli varaühisus, võivad notariaalselt tõestatud avalduse omandiõiguse tunnistuse tõestamiseks esitada pärija, pärandaja üleelanud abikaasa või registreeritud elukaaslane.

(4) Notar tõestab omandiõiguse tunnistuse asjaõiguse ühisvara hulka kuulumise kohta, kui ta tuvastab, et asjaõigus kuulus pärandaja ja tema abikaasa või registreeritud elukaaslase ühisvara hulka ning pärandaja oli asjaõiguse omajana kinnistusraamatusse kantud ebaõige kandemääruse alusel.

(5) Notar tõestab omandiõiguse tunnistuse asjaõiguse pärandaja lahusvara hulka kuulumise kohta, kui ta tuvastab, et pärandaja ja tema abikaasa või registreeritud elukaaslase varasuhe oli varaühisus, kuid kinnistusraamatu kanne on õige, sest asjaõigus kuulus pärandaja lahusvara hulka.“.

§ 65. Täitemenetluse seadustiku muutmine

Täitemenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 9 lõike 1 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „abielus“ sõnadega „või registreeritud kooselus“;

2) paragrahvi 9 lõike 1 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) võlgniku või sissenõudja abikaasa, võlgniku või sissenõudja registreeritud elukaaslane, võlgniku või sissenõudjaga püsivalt koos elav isik, sealhulgas pärast abielu, registreeritud kooselu või püsiva kooselu lõppemist;“;

3) paragrahv 14 pealkirja täiendatakse pärast sõna „abikaasade“ sõnadega „või registreeritud elukaaslaste“;

4) paragrahv 14 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Sissenõudja võib nõuda ühisvara jagamist ja sissenõude pööramist võlgniku osale ühisvarast, kui võlgniku lahusvarast kohustuste täitmiseks ei piisa.“;

5) paragrahvi 14 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud kohaldatakse ka sissenõude pööramisele registreeritud elukaaslaste ühisvarale.“;

6) paragrahvi 46 lõike 1 punkti 6 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

7) paragrahvi 112 lõike 4 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Sundosanõudele võib pöörata sissenõude üksnes siis, kui võlgnik on sõlminud sundosa saamiseks pärijaga kokkuleppe või kui võlgnik on esitanud sundosa saamiseks pärija vastu hagi.“;

8) paragrahvi 190 sissejuhatavat lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kohus tunnistab kehtetuks võlgniku ja tema abikaasa abieluvaralepingu, võlgniku ja tema registreeritud elukaaslase kooselulepingu varalisi õigusi käsitlevas osas või ühisvara jagamise kokkuleppe, millega võlgnik loobus olulisel määral oma varast või oma osast ühisvaras, kui abieluvaraleping, kooseluleping või ühisvara jagamise kokkulepe on sõlmitud.“;

9) paragrahvi 190 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) enne käesoleva paragrahvi punktis 2 nimetatud tähtaja algust, kuid kahe aasta jooksul enne tehingu kehtetuks tunnistamise hagi esitamist, kui võlgnik, tema abikaasa või registreeritud elukaaslane ei tõenda, et võlgnik oli vara jagamise või varast loobumise ajal maksejõuline ega muutunud maksejõuetuks ühisvara jagamise või varast loobumise tõttu.“.

§ 66. Töölepingu seaduse muutmine

Töölepingu seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 60 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kui lapse sünniaktis või rahvastikuregistrisse kantud perekonnaseisuandmetes puuduvad andmed teise vanema kohta või kui lapse teine vanem on surnud, ei täida perekonnaseadusest tulenevat kohustust last kasvatada ja tema eest hoolitseda või esitab Sotsiaalkindlustusametile kirjaliku teate isa vanemahüvitisest loobumise kohta, on isapuhkuse saamise õigus ema abikaasal või registreeritud elukaaslasel.“;

2) paragrahvi 60 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Kui lapsel on samast soost vanemad, on isapuhkuse saamise õigus lapse vanemal, välja arvatud naisel, kellel on õigus käesoleva seaduse §-s 59 sätestatud emapuhkusele.“;

3) paragrahvi 61 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Lapsendajapuhkusele on õigus lapsendajal, kes lapsendab lapse perekonnaseaduse 11. peatükis sätestatud tingimustel ja korras ning kes ei ole selle lapse bioloogilise vanema abikaasa või registreeritud elukaaslane. Lapsendajapuhkuse hüvitamise taotlemisele, määramisele, maksmisele ja tagasinõudmisele ning sellest teavitamisele kohaldatakse perehüvitiste seaduses lapsendaja vanemahüvitise kohta sätestatud.“;

4) paragrahvi 63 lõikes 2 asendatakse tekstiosa „puudub kanne lapse isa kohta“ tekstiosaga „puuduvad andmed teise vanema kohta“;

5) paragrahvi 63¹ lõikes 1 asendatakse sõnad „emal või isal“ sõnadega „ühel vanemal“;

6) paragrahvi 64 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „emal ja isal, kes kasvatab“ tekstiosaga „mõlemal vanemal, kes kasvatavad“;

7) paragrahvi 65 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Vanema abikaasal või registreeritud elukaaslasel on õigus saada lapsepuhkust või puudega lapse vanema lapsepuhkust, kui lapse üks vanem on surnud või ei täida perekonnaseadusest tulenevat kohustust last kasvatada ja tema eest hoolitseda või esitab Sotsiaalkindlustusametile kirjaliku teate lapsepuhkusest loobumise kohta. Vanema abikaasal või registreeritud elukaaslasel on õigus saada lapsepuhkust kasutamata päevade ulatuses.“.

§ 67. Töötajate distsiplinaarvastutuse seaduse muutmine

Töötajate distsiplinaarvastutuse seaduse paragrahvi 7 lõike 2 kolmas lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Seletuse andmisest keeldumise eest ei saa distsiplinaarkaristust määrata töötajale, kes oli selle töötaja, kelle teo kohta temalt seletust nõuti, lähedane sugulane (vanem, vend, õde, laps) või hõimlane (abikaasa, registreeritud elukaaslane, abikaasa või registreeritud elukaaslase vanem, vend, õde, laps).“.

§ 68. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmine

Tööturuteenuste ja -toetuste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõike 5 punkt 5¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5¹) on kantud maksukohustuslaste registrisse füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses osaleva abikaasa või registreeritud elukaaslasena;“;

2) paragrahvi 6 lõike 5 punkt 10 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„10) on Eesti Vabariigi välisesinduses töötava teenistujaga kaasasolev mittetöötav abikaasa või registreeritud elukaaslane, kellele makstakse abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu välisteenistuse seaduse § 67 lõike 1 alusel, või pikaajalisse välislähetusse saadetud ametnikuga kaasasolev mittetöötav abikaasa või registreeritud elukaaslane, kellele makstakse abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu avaliku teenistuse seaduse § 46 lõike 1 alusel;“;

3) paragrahvi 26 lõike 3 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana Eestis või osalemine abikaasa või registreeritud elukaaslasena füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses, kui abikaasa või registreeritud elukaaslane oli kantud füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses osaleva abikaasa või registreeritud elukaaslasena maksukohustuslaste registrisse. Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses abikaasa või registreeritud elukaaslasena osalemise aja hulka ei arvata perioodi, millal ettevõtte tegevus oli peatatud või hooajaline tegevus lõppenud;“;

4) paragrahvi 26 lõike 3 punkt 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6) aeg, mil Eesti Vabariigi välisesinduses töötava teenistujaga kaasasolevale mittetöötavale abikaasale või registreeritud elukaaslasele makstakse välisteenistuse seaduse § 67 lõikes 1 nimetatud abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu või pikaajalisse välislähetusse saadetud

ametnikuga kaasasolevale abikaasale või registreeritud elukaaslasele makstakse abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu avaliku teenistuse seaduse § 46 lõike 1 alusel.“;

5) paragrahvi 26 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kui vanemate abielu on lahutatud või registreeritud kooselu lõppenud, saab käesoleva paragrahvi lõike 4 punkti 1 alusel töötutoetust see vanem, kelle juures laps elab pärast abielulahutust või kooselulepingu lõpetamist.“.

§ 69. Töötuskindlustuse seaduse muutmine

Töötuskindlustuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahv 3 lõiget 1 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

2) paragrahv 7 lõige 1 punktis 1 asendatakse sõna „abikaasatasu“ sõnadega „abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu“;

3) paragrahvi 42 lõige 1 punktis 5 asendatakse sõna „abikaasatasu“ sõnadega „abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu“.

§ 70. Vabariigi Presidendi ametihüve seaduse muutmine

1) paragrahvi 8¹ täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses
„(5) Käesolevas paragrahvis abikaasa kohta sätestatud kohaldatakse vastavalt ka presidendi registreeritud elukaaslase kohta.“;

2) paragrahvi 10 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt
„(4) Käesoleva paragrahvi lõigete 1 ja 3 piirangutest sõltumata on presidendi ametis olnud isiku lesel ja registreeritud elukaaslasel, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, õigus saada toitjakaotuspensioni, kui ta oli presidendi abikaasa või registreeritud elukaaslane presidendi ametivolituste ajal.“.

§ 71. Vangistusseaduse muutmine

Vangistusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 25 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

2) paragrahvi § 32 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

3) paragrahvi 114¹ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Isikuandmete ankeedis küsitakse andmeid, mis võimaldavad hinnata isiku sobivust ametikohale. Lisaks võib küsida isiku vanemate, õe, venna, lapse, abikaasa, endise abikaasa, registreeritud elukaaslase, endise registreeritud elukaaslase, samuti elukaaslase ees- ja perekonnanime, isikukoodi, isikukoodi puudumise korral sünniaega ja -kohta, ning kontaktandmeid.“.

§ 72. Võlaõigusseaduse muutmine

Võlaõigusseaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 251 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „sugulasele“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele“;
- 2) paragrahvi 289 täiendatakse pärast sõna „abikaasat“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslast“;
- 3) paragrahvi 321 lõige 1 esimest lauset täiendatakse pärast sõna „abikaasal“ sõnadega „või registreeritud elukaaslasel“;
- 4) paragrahvi 321 lõige 1 teist lauset täiendatakse pärast sõna „abikaasat“ sõnadega „või registreeritud elukaaslast“;
- 5) paragrahvi 321 lõiget 2, lõige 3 teist lauset, lõiget 4 ja lõige 5 esimest lauset täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;
- 6) paragrahvi 321 lõige 3 kolmandat lauset täiendatakse pärast sõna „Abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;
- 7) paragrahvi 325 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;
- 8) paragrahvi 325 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud abikaasa või registreeritud elukaaslase nõusolekut ei ole võimalik saada või kui abikaasa või registreeritud elukaaslane selle andmisest mõjuva põhjuseta keeldub, võib üürnik nõuda abikaasalt või registreeritud elukaaslaselt nõusoleku andmist kohtus. Sel juhul asendab nõusolekut kohtuotsus, millega hagi rahuldati.“;
- 9) paragrahvi 356 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(1) Kui põllumajandusliku rendilepingu puhul rentnik sureb, võib tema asemele põllumajanduslikku rendilepingusse astuda rentnikuga koos elanud abikaasa või registreeritud elukaaslane. Kui rentnikul ei olnud temaga koos elanud abikaasat või registreeritud elukaaslast või kui abikaasa või registreeritud elukaaslane ei soovi põllumajanduslikku rendilepingusse astuda, on põllumajanduslikku rendilepingusse astumise õigus teistel pärijatel vastavalt nendevahelisele kokkuleppele.“;
- 10) paragrahvi 356 lõiget 2 ja 4 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;
- 11) paragrahvi 357 lõige 2 punkti 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslane“;
- 12) paragrahvi 492 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „sugulase“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;
- 13) paragrahvi 532 täiendatakse pärast sõna „abiellumise“ tekstiosaga „, kooselulepingu sõlmimise“;
- 14) paragrahvi 547 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasal“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasel“;
- 15) paragrahvi 664 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(6) Kui maaklerileping on sõlmitud abielu sõlmimise või kooselu registreerimise vahendamiseks, abielu sõlmimise või kooselu registreerimise võimalusele osutamiseks, on tegemist mittetäieliku kohustusega. Mittetäielik on ka muu kohustus, mille käsundiandja võtab maakleri suhtes, kui selle kohustuse eesmärgiks on tasu maksmine abielu sõlmimise või kooselu

registreerimise vahendamise või abielu sõlmimise või kooselu registreerimise võimalusele osutamise eest.“;

16) paragrahvi 767 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasat“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslast“.

§ 73. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmine

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 7 lõiget 1 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) tema registreeritud elukaaslane;“;

2) paragrahvi 7 lõige 1 punkti 3 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

3) paragrahvi 7 lõiget 2 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) tema registreeritud elukaaslane;“;

4) paragrahvi 7 lõige 2 punkte 2 kuni 5 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

5) paragrahvi 7 lõiget 4 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) tema registreeritud elukaaslane;“;

6) paragrahvi 7 lõige 4 punktis 2 asendatakse sõnad „või tema abikaasa“ tekstiosaga „, tema abikaasa või registreeritud elukaaslane“;

7) paragrahvi 7 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „sõlmitud“ sõnadega „või kooselu registreeritud“;

8) paragrahvi 46 lõiget 10 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

9) paragrahvi 72 lõikes 2 asendatakse sõnad „või tema abikaasa“ tekstiosaga „, tema abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“.

§ 74. Välismaalaste seaduse muutmine

Välismaalaste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 9 lõiget 2 täiendatakse punktiga 4¹ järgmises sõnastuses:

„4¹) registreeritud elukaaslase poolt ülalpidamist;“;

2) paragrahvide 62¹ lõiget 2¹, 62² lõiget 4, 62⁴ lõikeid 3 ja 4 ning 62⁵ lõikeid 6 ja 7 täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasale,“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele,“;

3) paragrahvide 67 lõiget 4³ ja § 68¹ lõiget 2 täiendatakse pärast tekstiosa „abikaasa,“ tekstiosaga „,registreeritud elukaaslase,“;

4) paragrahvi 115 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) Eesti kodaniku, eestlase ja Eestis elamisloa alusel elava välismaalase abikaasa või registreeritud elukaaslane, kellele antakse elamisluba elama asumiseks abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde;“;

5) paragrahvi 118 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

6) paragrahvi 125 lõiget 2 ja paragrahvi 127 täiendatakse pärast sõnu „abikaasale“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslasele“;

7) 4. jaotise 1. alljaotise pealkirja täiendatakse pärast sõna „**abikaasa**“ sõnadega „**või registreeritud elukaaslase**“;

8) paragrahvi 137 pealkirja täiendatakse pärast sõna „**abikaasa**“ sõnadega „**ja registreeritud elukaaslane**“;

9) paragrahvi 137 lõikeid 1, 2 ja 2¹ täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

10) paragrahvi 137 lõiget 2² täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ sõnadega „või registreeritud elukaaslasele“;

11) paragrahvi 137 lõige 2³ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(2³) Tähtajalist elamisluba ei anta elama asumiseks abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde, kui välismaalasest abikaasale või registreeritud elukaaslasele on antud tähtajaline elamisluba käesoleva seaduse § 176² alusel.“;

12) paragrahvi 138 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(1) Elamisloa elama asumiseks abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde võib anda, kui abikaasade või registreeritud elukaaslaste vahel on olemas tihe majanduslik side ja psühholoogiline sõltuvus, perekond on püsiv ja abielu või kooseluleping ei ole fiktiivne.“;

13) paragrahvi 138 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „Abielu“ sõnadega „või registreeritud kooselu“;

14) paragrahv 139 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 139. Perekonna legaalse sissetuleku nõue
Kui välismaalane taotleb elama asumist Eestis elava abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde, peab tema abikaasal või registreeritud elukaaslasel olema püsiv legaalne sissetulek, mis tagab perekonna ülalpidamise Eestis, või peab abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühine püsiv legaalne sissetulek tagama perekonna ülalpidamise Eestis.“;

15) paragrahvi 140 lõikeid 1–3 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“ vastavas käändes;

16) paragrahvi 140¹ täiendatakse pärast sõna abikaasa sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

17) paragrahvi 141 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

18) paragrahvi 142 pealkirja täiendatakse pärast sõna „**Abikaasa**“ sõnadega „**või registreeritud elukaaslase**“;

19) paragrahvi 142 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Elamisloa taotluse elama asumiseks Eesti kodanikust abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde võib lugeda põhjendamatuks juhul, kui Eestis elaval abikaasal või registreeritud elukaaslasel on võimalik elama asuda oma abikaasa või registreeritud elukaaslase kodakondsusjärgsesse riiki või asukohariiki või abikaasadel või registreeritud elukaaslastel on võimalik elama asuda mõnda teise riiki.“;

20) paragrahvi 142 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Elamisloa taotlus elama asumiseks Eestis elava välismaalasest abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde loetakse põhjendamatuks, kui elamisluba taotleb välismaalane ja abikaasa või registreeritud elukaaslane, kelle juurde elama asumiseks elamisluba taotletakse, ei tõenda, et neil ei ole võimalik elama asuda ühisesse kodakondsusjärgsesse riiki ega elamisluba taotleva välismaalase kodakondsusjärgsesse riiki või asukohariiki.“;

21) paragrahvi 143 pealkirja täiendatakse pärast sõna „**Abikaasa**“ sõnadega „**või registreeritud elukaaslase**“;

22) paragrahvi 143 lõiget 3 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

23) paragrahvi 143¹ pealkirja täiendatakse pärast sõna „**Abikaasa**“ sõnadega „**või registreeritud elukaaslase**“;

24) paragrahvi 143¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde elama asumiseks antava tähtajalise elamisloa kehtivusaja määramisel võetakse arvesse välismaalase ja abikaasa või registreeritud elukaaslase, kelle juurde elama asumiseks elamisluba taotletakse, abielu või registreeritud kooselu kestust.“;

27) paragrahvi 144 pealkirja täiendatakse pärast sõna „**Abikaasa**“ sõnadega „**või registreeritud elukaaslase**“;

28) paragrahvi 144 sissejuhatavat lauset täiendatakse pärast sõna „Abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

29) paragrahvi 144 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) abielu või registreeritud kooselu on lõppenud;“;

30) paragrahvi 144 punkti 4 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ tekstiosaga „, registreeritud elukaaslase“;

31) paragrahvi 145 lõikeid 1 ja 2 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

32) paragrahve 146 ja 147 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

33) paragrahvi 146 lõige 1 punkti 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) abielu või registreeritud kooselu on lõppenud;“;

34) paragrahvi 147¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 147¹. Abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde elama asumiseks antud tähtajalise elamisloa kehtivuse lõppemine

Kui välismaalasel on tähtajaline elamisluba elama asumiseks abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde seoses sellega, et tema abikaasal või registreeritud elukaaslasele on tähtajaline elamisluba õppimiseks, ja abikaasa või registreeritud elukaaslane on õppekava jätnud õppimiseks antava elamisloa omamiseks nõutavas ulatuses täitmata või katkestanud õppimise, lõpeb välismaalase tähtajalise elamisloa kehtivus 30 päeva pärast seda, kui abikaasa või registreeritud elukaaslane on jätnud õppekava nõutavas ulatuses täitmata või õpingud katkestanud.“;

35) paragrahvi 148 täiendatakse pärast sõna „Abikaasal“ sõnadega „või registreeritud elukaaslasele“;

36) paragrahvi 149 pealkirja ja lõiget 1 täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

37) paragrahvi 149 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui välismaalane on saanud tähtajalise elamisloa elama asumiseks abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde ja abielu või registreeritud kooselu lõpeb enne kolme aasta möödumist elamisloa saamisest arvates, kuid välismaalase Eestist lahkuma kohustamine oleks talle ilmselgelt liiga koormav, võib talle anda tähtajalise elamisloa püsivalt Eestisse elama asumiseks käesoleva seaduse §-des 210¹ ja 210² sätestatud kohaldamata.“;

38) paragrahvi 149¹ täiendatakse pärast sõnu „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

39) paragrahvi 203 lõige 1 punktis 5 asendatakse sõnad „abikaasa juurde ja abielu“ sõnadega „abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde ja abielu või registreeritud kooselu“;

40) paragrahvi 216 lõige 1¹ sissejuhatavat osa täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

41) paragrahvi 216 lõige 1¹ punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) teise Euroopa Liidu liikmesriigi antud EL sinist kaarti omava välismaalase abikaasa või registreeritud elukaaslane, kellel kui EL sinist kaarti omava välismaalase perekonnaliikmel on teise Euroopa Liidu liikmesriigi väljastatud elamisluba, kui ta taotleb Eestis elamisluba elama asumiseks abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde;“.

§ 75. Välisteenistuse seaduse muutmine

Välisteenistuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõige 1 punktid 12 ja 13 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„12) kaasasolev abikaasa või registreeritud elukaaslane käesoleva seaduse tähenduses on välisesinduses pikaajalises lähetuses töötava teenistujaga alaliselt vähemalt 183 päeva lähetusaasta jooksul kaasas olev abikaasa või registreeritud elukaaslane, kellel on teenistujaga ühine majapidamine;

13) kaasasolev mittetöötav abikaasa või registreeritud elukaaslane käesoleva seaduse tähenduses on kaasasolev abikaasa või registreeritud elukaaslane, kes ei tee välislähetuses kaasas olles tööd ega osuta teenust, mille eest saab tulumaksuga maksustatavat korrapärast tulu;“;

2) paragrahvi 2 lõige 1 punkt 15 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„15) kaasasolev perekonnaliige käesoleva seaduse tähenduses on kaasasolev abikaasa, registreeritud elukaaslane või kaasasolev laps;“;

3) paragrahvi 66 lõikeid 4 ja 5 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

4) paragrahv 67 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 67. Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu

(1) Teenistujaga kaasasolevale mittetöötavale abikaasale või registreeritud elukaaslasele makstakse igal kuul Eesti kahekordse kuu töötasu alammäära suurust abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu.

(2) Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu ei maksta ühe kuu tasumäära ulatuses, kui ajutise töötamise või teenuse osutamise eest saadud tulu kvartalis ületab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tasumäära kahekordselt.

(3) Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu ei maksta teenistujaga kaasasolevale mittetöötavale abikaasale või registreeritud elukaaslasele, kellele tehakse väljamakseid riikliku pensionikindlustuse seaduse, väljateenitud aastate pensionide seaduse, soodustingimustel vanaduspensionide seaduse, Eesti Vabariigi Ülemnõukogu XII koosseisu ning Riigikogu VII, VIII ja IX koosseisu liikmete pensioni seaduse või kogumispensionide seaduse alusel. Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu ei maksta ka juhul, kui teenistuja kaasasolevale mittetöötavale abikaasale või registreeritud elukaaslasele makstakse eripensionit avalikku teenistust reguleeriva eriseaduse alusel.

(4) Abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu maksmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“;

5) paragrahvi 68 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslase“;

6) paragrahvi 68 lõikeid 5 ja 7 täiendatakse pärast sõna „abikaasa“ sõnadega „või registreeritud elukaaslane“;

7) paragrahvi 68 lõiget 8 täiendatakse pärast sõna „abikaasale“ sõnadega „või registreeritud elukaaslasele“;

8) paragrahvi 68 lõige 10 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(10) Kui teenistuja abikaasa, registreeritud elukaaslane või laps ei ole temaga välisesinduses pikaajalises lähetuses kaasas, võib üks kord lähetusaasta jooksul Välisministeeriumi kantsleri või lähetajaministeeriumi kantsleri või kummagi volitatud isiku loal hüvitada abikaasa, registreeritud elukaaslase ning alaealise lapse või põhi- või keskhariidust omandava või abi vajava töövõimetu täisealise lapse välisesinduse asukohariiki ja sealt tagasi sõidu kulud.“;

9) paragrahvi 69 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 69. Kaasasoleva perekonnaliikme eest teenistuja välislähetustasu suurendamise ning abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu maksmise piirangud“;

10) paragrahvi 69 lõigetes 1–3 asendatakse sõna „abikaasatasu“ sõnadega „abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu“;

11) paragrahvi 70 lõigetes 1 ja 2 asendatakse sõnad „ja abikaasatasu“ sõnadega „ning abikaasa ja registreeritud elukaaslase tasu“.

§ 76. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmine

Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 29 lõiget 4 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) registreeritud elukaaslast;“.

§ 77. Väärteomenetluse seadustiku muutmine

Väärteomenetluse seadustiku § 25 lõige 1 punktis 1 asendatakse sõnad „või lapsendatu või abikaasa“ tekstiosaga „lapsendatu, abikaasa või registreeritud elukaaslane“.

§ 78. Väärtpaberituru seaduse muutmine

Väärtpaberituru seaduse paragrahvi 173 punktis 7 asendatakse sõnad „abieluvara jaotamise“ sõnadega „ühisvara jagamise“.

§ 79. Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmine

Õppetoetuste ja õppelaenu seaduses tehakse järgmised muudatused

1) paragrahvi 5¹ lõiget 2 täiendatakse pärast sõnu „abielus“ tekstiosaga „, registreeritud kooselus“;

2) paragrahv 5¹ lõiget 2 täiendatakse punktiga 4¹ järgmises sõnastuses:
„4¹) üliõpilase registreeritud elukaaslane;“;

3) paragrahvi 5¹ lõiget 2¹ täiendatakse pärast sõna „abielus“ tekstiosaga „, registreeritud kooselus“.

§ 80. Äriseadustiku muutmine

1) paragrahvi 427¹ lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „abikaasade“ sõnadega „või registreeritud elukaaslaste“;

2) paragrahvi 427⁴ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kui ühendatava ühingu osa või aktsiad kuuluvad abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara hulka ja ühinemislepingu on sõlminud üksnes üks abikaasade või registreeritud elukaaslastest, tuleb ühinemise registrisse kandmise avaldusele lisada teise abikaasa või registreeritud elukaaslase notariaalselt tõestatud nõusolek ühinemiseks.“

§ 81. Seaduse jõustumine

(1) Käesolev seadus jõustub 2024. aasta 1. jaanuaril.

(2) Käesoleva seaduse § 25 p 20 jõustub 2023. aasta 1. oktoobril.